

«Врага не буде, супостата»

Україна відзначає 32-й День своєї Незалежності

» стор. 2

Змова проти Верховного?

Чому «слуги народу» саботують вказівки свого президента

» стор. 4

Не тисни на газ

Спочатку всі подумали, що це прилетів «подарунок» від росіян: мешканці багатоквартирного житлового будинку потроху оговтуються від вибуху балона

» стор. 11

Україна молода

Середа, 23 серпня 2023 року

№34 (5946)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 36,568 грн
1 € = 39,889 грн

Бог створив землю, все інше створили будівельники

«Бо ми — українці!»: бригади полтавських майстрів пліч-о-пліч із херсонцями відновлюють зруйновані села

» стор. 10

Полтавські будівельники працюють заради перемоги у дощ і в спеку, без вихідних. Фото пресслужби Полтавської ОВА.

«І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі».

■ ДЕРЖАВНІСТЬ

«Врага не буде, супостата»

Україна відзначає 32-й День своєї Незалежності

Людмила НІКІТЕНКО

Уже традиційно 24 серпня українці відзначають головне державне свято — День відновленої Незалежності України. Проходить воно другий рік в умовах повномасштабної війни і 10-й — від початку російської агресії на сході нашої країни та анексії Криму. Весь цей час, укотре, ми змушені зі зброєю в руках відбивати напад і відстоювати свою свободу та право на життя.

Історія нашої відновленої Незалежності бере свій початок у 1991 році. Хоча боротьба українців за волю розпочалася значно раніше. Один з її етапів — за сто років до цього. 22 січня 1918-го було проголошено незалежність нашої держави IV Універсалом Української Центральної Ради. А рівно через рік, того ж самого дня, на Софійській площі в Києві відбулося офіційне об'єднання Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки.

Вже у наші часи — 24 серпня 1991 року — Верховна рада УРСР ухвалила постанову та Акт про проголошення незалежності України, який 1 грудня 1991 року народ підтвердив на всеукраїнському референдумі. Тож нині відзначаємо 32 роки відновленої незалежності України — без військового параду та святкових концертів. Бо під час війни змушені відмовитися від масових заходів, аби не наражати на небезпеку життя людей. Але можна вдягнути вишиванку, заспівати гімн або іншу патріотичну пісню та помолитися за Перемогу над ворогом і мир в Україні.

День Незалежності України не є вихідним. На тепер у країні воєнний стан продовжено до 15 листопада. Проте може змінитися комендантська година, зважаючи на небезпеку ракетних обстрілів.

Як повідомляють у Київській міській державній адміністрації, у столиці не будуть проводити масові заходи в День Незалежності України. Утім на Хрещатику зорганізували виставку зразків пошкодженої ворожої військової техніки.

У Львові планується патріотичний концерт хору «Гомін» та благодійний фестиваль, на якому збиратимуть кошти на потреби наших воїнів-захисників. Також можна буде, зокрема, подивитися фолк-оперу-балет «Коли цвіте папороть» Євгена Станковича, послухати концерти класичної музики. Відбудеться й Акафіст до Пресвятої Богородиці за мир і ласку в Україні.

Тим часом у Головному управлінні розвідки зазначають, що не виключають провокацій росії на День Незалежності України, оскільки символи української державності є сильним подразником для окупантів. Як наголосив прес-атташе Головного управління розвідки Міністерства оборони України Андрій Юсов, від початку повномасштабного вторгнення наша країна живе у режимі абсолютної зосередженості й мобілізації зусиль усієї держави, суспільства, сектору безпеки і оборони. На межі можливостей українські захисники борються українське небо, проводять контрдиверсійні, контррозвідувальні заходи по всій країні і в будні, і в свята.

Оскільки росія веде геноцидну війну, то згадки про суверенну Україну як давню європейську державу, що відновила свою незалежність 24 серпня 1991 року, звільнившись від російського імперіалізму, — для росіян є особливо дошкульні. «Тож провокації можуть бути. Але, як і в інші дні, українці — і цивільні, і військові — мають бути готові до них», — наголосив Юсов.

Як завжди, особлива шана і в цей день захисникам із Сил оборони. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Наші підрозділи влаштували оркам гарячий серпень у районі села Роботине. За інформацією, яка офіційно поки що не підтверджена, ЗСУ вибили ворога з цього населеного пункту і продовжують зачищати рідну землю від непроханих чомбиків.

Ситуацію прокоментувала і заступниця міністра оборони Ганна Маляр. «Наші підрозділи мали успіх у напрямку південно-східніше Роботино та південніше Малої Токмачки Запорізької області», — сказала вона. — Ворог намагався повернути втрачені позиції східніше Роботино. Але безуспішно. Там зараз триває планова бойова робота».

Загалом південний напрямок наразі залишається пріоритетною ділянкою фронту. За словами капітана ЗСУ Тараса Березовця, завдання теперішнього контрнаступу — не звільнити якесь місто, а «розірвати так званий сухопутний коридор між росією та окупованим Кримом. Теперішній наступ української армії, безумовно, не може вирішити всіх задач».

Одержима ідея рашистів влаштувати прорив на Харківщині теж не принесла їм бажаних результатів. За даними керівника пресслужби Східного угруповання військ ЗСУ Іллі Євлаша, ворог зосередив там 45 тисяч своїх бійців, 500 танків, близько 300 артилерійських систем і майже півтори со-

■ НА ФРОНТІ

Робота у Роботиному

ЗСУ досягли чималих успіхів на Запорізькому напрямку і вдало нищать техніку ворога на його території

тні РСЗО. Втім українські герої відбивають атаки завдяки інженерним загорожам, правильному командуванню і мужності солдатів. Грає на руку ЗСУ і той факт, що рашисти не мають сильної мотивації йти у бій, оскільки приїхали на фронт в основному в погоні за довгим рублем або під загрозою вбивства.

Тим часом гаряча війна продовжує накривати територію ворога. Російські телеграм-канали повідомили, що в районі Москви у ніч на 22 серпня вкотре закрили небо. Через декілька хвилин у мережі з'явилися повідомлення про звуки «бавовни» в передмісті столиці. Частина рейсів затримувалась, деякі борти були відправлені до аеропорту Шереметьєво.

Водночас якесь невідомі безпілотники кілька днів поспіль нищили бомбардувальники просто на військових аеродромах росії. З нещодавніх яскравих епізодів — удар у Новгородській області, де на летовищі Сольці базували-

ся крилаті машини стратегічної авіації Ту-22М3, що є носіями ракет Х-22. «Перше, що нам варто розуміти: якщо наші сусіди сказали про те, що щось пошкоджено, то значить, там горіло палало настільки, що приховати це від місцевих мешканців, навколишніх населених пунктів неможливо», — прокоментував ситуацію експерт Павло Качук. — Тож довелось визнати втрату одного літака. Тут я оптимізмом заряджений повністю».

Хороші новини повідомив і Володимир Зеленський після візиту до країн Північної Європи. «Дуже потрібні домовленості зі Швецією, зокрема оборонні», — сказав він. — Будемо виробляти в Україні CV90 — потужні бойові машини. Наші воїни дуже ними задоволені. Нідерланди. F-16, домовленість про 42 літаки для України. Данія. F-16, домовленість про 19 літаків для України та розширення тренувальних місій наших пілотів та інженерів». ■

■ ПРЕМІАЛЬНІ

«Смійся, лютий враже! Та не дуже...»

Шевченківські лауреати отримали відзнаки біля простреленого, але стійкого Кобзаря у Бородянці

Валентина САМЧЕНКО

За 60 кілометрів від Києва, у Бородянці, яку руйнували російські нападники наприкінці лютого — на початку березня минулого року, нагородили Шевченківських лауреатів за 2022 та 2023 роки. Церемонія відбувалася біля багатого відомого погруддя Кобзаря, на якому залишилися прострелені ворожими кулями рани. Через дорогу від урочистого зібрання кількох сотень людей — кілька розбомблених висоток. На одній з них — іще стара табличка «вулиця Леніна», хоча це Центральна. Привертають увагу банери українською й англійською мовами із закликком про свободу захисникам Маріуполя та вигнанням рф із ООН.

«Тарас Шевченко розкрив сутність імперії зла. Хто стоїть на чолі цього монструозного об'єднання — Петро І, Катерина ІІ, Сталін чи путін — не має значення. Маріонеткові тирани завжди відходять у небуття. А незламний Шевченковий дух дає нам велику надію і стає провісником перемоги світа над темрявою: «І на оновленій землі врага не буде, супостата, а буде син, і буде мати, і будуть люди на землі». І ця сила не просто в кожному з нас — вона навіть у майоліковому півнику на шафці у розбомбленому рашистами будинку в Бородянці, що тримається, як і всі ми», —

Тарас Компаніченко та Олексій Паламаренко.
Фото Валентини САМЧЕНКО.

такі слова виголосив голова Шевченківського комітету Євген Нищук, солдат ЗСУ, двічі міністр культури.

Важливим також стало нагадування, що нині ми повертаємо не лише наші землі, тимчасово окуповані ворогом, а й правдиву, не переписану «советами» історію та культуру. І в цьому процесі допомагають слова Кобзаря: «Смійся, лютий враже! / Та не дуже, бо все гине — Слава не поляже, / не поляже, а розкаже, що діялось в світі, / чия правда, чия кривда і чий ми діти!».

Серед нагороджених лауреатів на 543-тню добу повномасштабної російсько-української війни, зокрема: Тамара Горіха Зерня з романом «Доця»; Тамара Трунова, Наталка Ворожбит, Юрій Ларіонов, Андрій Ісаєнко та Валерія Ходос за виставу «Погані дороги» Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра; за книгу поезій «Ор-

Шевченківські лауреати біля пам'ятника Кобзарю в Бородянці Київської області.

ден мовчальниць» Калитко Катерина; «Хорея Козацька» за аудіоальбом «Пісні Української революції», за книгу «Крім «Кобзаря» Антологія української літератури. 1792–1883» у двох частинах літературознавець Михайло Назаренко; Віталій Портников за публіцистичні статті та виступи останніх років; за документальний фільм «Земля блакитна, ніби апельсин» премію отримала режисерка Ірина Цілик.

«Слава Богу, // Слава Йсу, // Слава нашим ЗСУ!» — співав Тарас Компаніченко з усім складом «Хореї Козацької», а ще з Кирилом Стеценком-молодшим та Миколою Лисенком-молодшим. Ще розривали душу

глибоким змістом і так само самобутніми голосами сестри Тельнюк та Національний академічний народний хор імені Григорія Верьовки. Виступив також актор Олексій Паламаренко. А великий банер-сітку, виконаний у мілітарному стилі, на якому акцентовані слова: «Борітеся — поборете!», після церемонії в Бородянці відправили на фронт. Він слугуватиме захисникам як звичайна маскувальна сітка.

Українці у знаковому місці ще раз повторили: «Ми не раби, а воїни, і сьогодні ми захищаємо право на життя й гідність усього людства. Все, що сьогодні робить кожен з нас, все заради єдиної мети — спільної перемоги». ■

■ ДЕРЖАВНІСТЬ

Во славу України

У Батурині звучить молитва за перемогу над російськими нападниками

Пам'ятник «Гетьмани. Молитва за Україну» в Батурині. Скульптори Микола Мазур, Богдан Мазур. Фото надане НІКЗ «Гетьманська столиця».

■ Свдокія ФЕЩЕНКО

Молитву за Україну вперше в усипальниці гетьмана України Кирила Розумовського — Воскресенській церкві в Батурині — проголосив 22 серпня єпископ Чернігівський і Ніжинський Православної церкви України Антоній.

Пам'ятка, яка є частиною Національного заповідника «Гетьманська столиця», розміщена обабіч Майдану Гетьманської слави. Зібрання вірян і гостей приурочене до Дня відновленої Незалежності України.

■ ЛЮДМИЛА НІКІТЕНКО

Перший на Черкащині дитячий хор «Ангелики» організували ентузіасти у Ротмістрівській громаді. Діє він при місцевому Свято-Михайлівському храмі Православної церкви України. Як розповідає «Україні молодій» педагог Наталія Кохась, ініціаторка створення дитячого хору, трохи більше року тому релігійна громада храму перейшла з підпорядкування московського патріархату до Православної церкви України. І тоді було задумано, що при церкві має бути дитячий хор, як це є в усьому цивілізованому світі.

«Зібралися наші ентузіасти — музичний керівник Олена Поліщук, завідувачка дитсадка Ольга Громова, вихователька Тамара Кривошея, директор школи Сергій Громоший, староста церкви Сергій Мошенський — і взялися організувати співоцьких діток у цей хор», — пригадує пані Наталія. Каже, що так почала втілюватися в життя її давня мрія, щоб при церкві були діти і щоб усе було облаштовано, як у недільній школі.

Тепер можна сказати, що той задум ротмістрівські ентузіасти успішно реалізували. І наразі голоси «Ангеликів» добре знають і в сусідніх селах: Куцівці, Ковалисі, Ташлику, Самгородку, Макіївці. Адже дитячий хор співає не лише у Свято-Михайлівському храмі, а й в інших церквах на великі

■ НАША ВІРА

Беруть за душу

При храмі ПЦУ зорганізували дитячий хоровий колектив

Ротмістрівським дітям співати в хорі «Ангелики» дуже подобається. Фото надане Наталією Кохась.

релігійні свята та на сільських заходах.

«Назву хору придумала Олена Поліщук, вона в нас — основний керівник та головна з музики, а я — відповідальна за ідеї, костюми, декорації», — говорить пані Наталія.

Нині в дитячому хорі «Ангелики» 16 діток, є й група малечі, яка поки що тільки навчається співати.

«У репертуарі хору — церковні пісні та вірші. Наш музичний керівник Олена Поліщук підбирає хороший репертуар. Якщо це день Божої матері, то пісні та вірші присвячені саме їй, якщо Різдво чи Великдень — то Ісусу Христу. Пісні світлі й легкі для сприйняття, дуже щемливі й урочисті, беруть за душу», — говорить Наталія Кохась.

Для кожного свята в «Ангеликів» уже є спеціальні костюми — на Різдво, на Миколая, є святкові синьо-жовті, костюми жайворонків, й ось недавно виготовили фірмові футболки.

Наталія Кохась пригадує, що було навіть так, що швачка Катерина Хаврел з Ротмістрівського центру надання соціальних послуг за дві доби пошила їх цілий комплект. Взагалі «Ангелики» — часті гості в цьому центрі, яким керує Лідія Зайва і яка не раз підтримувала дівчур, приміром, особисто надавала тканини для костюмів. У свою чергу дитячий хор виступає для ветеранів з піснями та віршами.

За словами пані Наталії, нині щоп'ятниці діти приходять до Свято-Михайлівського храму на одну-півтори години, репетирують вірші, пісні, вистави. Переважно в хорі співають діти з Ротмістрівки, але є серед них і троє переселенців. «Дві такі родини, Олена Веретеннікової та Наталії Разумей, придбали будинки в нашому селі й уже стали його жителями. Вони активні й допомагають нам, завжди приходять на репетиції, цікавляться справами дитячого хору, їздять на виступи», — каже Наталія Кохась.

Тепер в «Ангеликів» є навіть своє приміщення — настоятель Свято-Михайлівського храму отець Василь виділив їм кімнатку в капличці. «Ми її назвали «Світлиця». ■

Тим часом музейники запросили оочих послухати екскурсію вихованців гуртка імені гетьмана Івана Мазепи Національного заповідника. Юні батуринці розповідали про створення Гетьманщини та процвітання в ті часи, а також гетьманську резиденцію Батурин.

Воскресенська церква була збудована Кирилом Розумовським у 1802-му. Гетьман упокоївся наступного року 9 січня в Батурині і був похований, згідно з заповітом — у крипті церкви. Церква є пам'яткою архітектури й історії національного значення, перебуває у державній власності, на балансі Національного заповідника «Гетьманська столиця».

Українські гетьмани Дем'ян Ігнатович, Іван Самойлович, Іван Мазепа, Пилип Орлик та Кирило Розумовський — їхнє скульптурне зображення — із 2009 року стоять на Майдані Гетьманської слави у відродженому Батурині. Всі пам'ятають, що за небажання бути в союзі з російською імперією за наказом царя Петра Гетьманську столицю знищило військо Меншикова, отримавши підтримку від зрадника України. Але слава і місто відродилися. Об'єднані скульптурами Миколою та Богданом Мазурами в єдину композицію «Гетьмани. Молитва за Україну», керманічі нагадують про непросту українську історію і стійкість нації.

Молитва за Україну — це молитва за українських захисників усіх часів, за Перемогу над ворогом у нинішній російсько-українській війні і вшанування всіх борців за Незалежність України! ■

■ ЖНИВА

Рукави достатку

Озимий ячмінь уже в коморі

■ ЛЮДМИЛА СТРИГУН

Черкаська область входить до п'ятірки лідерів серед областей України за врожайністю зернових і зернобобових культур. Зокрема, аграрії Шевченківського краю вже зібрали понад мільйон тонн збіжжя, про це повідомляють в ОВА. За словами заступника голови Черкаської обласної військової адміністрації Олександра Турченяка, в регіоні також завершено збір озимого ячменю. Його намолочено 77 тисяч тонн.

«Крім цього, зібрано 12 тисяч тонн гороху та 199 тисяч тонн озимого ріпаку, підходить до завершення збір ярого ячменю. Уже змолочено 70% від загальної кількості. А це 122 тисячі тонн», — наголошує пан Олександр. Він каже, що цього року в Черкаській області вища врожайність озимій пшениці, ніж минулоріч. Наразі намолочено понад 1 мільйон тонн. Водночас триває збір ярої пшениці.

«За попередніми розрахунками, виробництво продовольчого зерна вже перевищило потребу населення області. Тож велика подяка нашим аграріям за роботу», — зазначає заступник очільника Черкаської області Олександра Турченяка. І підсумовує: на Черкащині налагоджено механізм зберігання врожаю, зокрема, нині аграрії активно використовують рукави для зберігання зерна. Це стало можливим завдяки міжнародним програмам підтримки USAID AGPO, Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО). ■

■ ВІДБУДОВА

Відновлюємо — хоч би як біснувалася ерефія

Черкащина «реанімувала» на Херсонщині 45 будинків, ще 35 — у роботі

■ ЛЮДМИЛА НІКІТЕНКО

Черкаська область продовжує відбудову підшефних сіл на деокупованій Херсонщині, там уже «реанімували» 45 будинків, ще 35 — у роботі. Про це «УМ» повідомляє голова Черкаської обласної військової адміністрації Ігор Табурець.

За його словами, Черкащина незмінно пліч-о-пліч із херсонськими селами — Іванівкою, Новопетрівкою і Миколаївкою. Райони Шевченківського краю і сам обласний центр, соціально відповідальний бізнес і комунальні служби згуртувались заради цієї справи.

«Черкацян на Херсонщині вже зустрічають як рідних. Хоч у який двір зайдеш, де працюють наші будівельники, — скрізь лише слова вдячності. Для місцевих жителів наша підтримка — як ковток свіжого повітря і віри. Вони вдосталь натерпілись від російських окупантів. Їхні звірства тут на кожному кроці», — говорить пан Ігор.

На сьогодні спільними зусиллями Черкаська область уже «реанімувала» 45 будинків, ще 35 зараз у роботі. За словами Валерія Бандурка, голови Черкаської районної військової адміністрації, понад місяць у селі Іванівка працюють бригади з міст Корсунь-Шевченківський, Сміла та Чигирин. Також нещодавно бригади з Червоної Слободи, Кам'янки, Степанків, Медведівки та Городища відвідали Херсонщину та зробили всі необхідні заміри по об'єктах, які робитимуть, щоб люди мали змогу в осінньо-зимовий період жити у своїх домівках безпечно.

«На місці скоординували наші подальші кроки: маємо максимально використати сприятливі місяці для відбудови. Враховуючи, що практично в кожному будинку — побиті дахи. Окрім того, разом із друзями нашої області з Данії та Швеції привезли чергову допомогу: 20 тонн питної води, у селах із нею, нагадаю, проблеми, а також 27 кубів будматеріалів», — підсумовує голова Черкаської ОВА Ігор Табурець.

До речі, на території самої Черкащини Державна електронна система обліку руйнувань, статусу відновлення інфраструктури України зареєструвала розбитих російськими окупантами 227 об'єктів у 9 територіальних громадах, орієнтовна вартість завданих збитків становить майже 350 мільйонів гривень. ■

Продовження теми — на 10 стор.

■ СПІВЧУТТЯ

Колектив газети «Україна молода» розділяє скорботу з колегою Ларисою Салімонович з приводу тяжкої втрати для її родини — смерті чоловіка Миколи. Щиро співчуваємо.

■ ОГОЛОШЕННЯ

Втрачене свідоцтво про здобуття базової середньої освіти, КВ №49171034, видане Київською середньою загальноосвітньою школою №66, на ім'я Пітателєва Єва Олександрівна, вважати недійсним.

■ ВІД ЛЮБОВІ ДО НЕНАВИСТІ...

Змова проти Верховного?

Чому «слуги народу» саботують вказівки свого президента

Тетяна ПАРХОМЧУК

Ми наразі в такій ситуації, що у великій політиці відбувається те, що й скрізь під час війни. Під час російських атак, скажімо, українські ППО збивають ворожі ракети, ми знаємо про збиття, а де уламки й чи пошкодили вони щось — розбираємося навздогін. Отак і розплутування політичного клубка скандальних звільнень, котрі майже забуваються протягом трьох тижнів напруженого сьогоднішнього, посеред нових стресових ситуацій, внутрішньополітичних конфліктів, виводить нас на нові висновки. Як-от на підозру, що довкола Зеленського формується змова.

Ні, не від Порошенка чи порошенківців, як можна було б очікувати. Це і не змова генералітету, як у багатьох країнах: якщо є заколот проти президента, то це здебільшого «робота» військових.

У нашій історії в середовищі генералітету немає і натяку на прихований демарш щодо Зеленського.

Це змова, що починає поступово визрівати не проти Володимира Зеленського як президента, в цьому статусі він багатьох влаштовує. Особливо соратників, котрим він багато чого попускає і не здатний на серйозні вимоги та покарання щодо них. Проти нього зріє змова як проти Верховного Головнокомандувача, як проти очільника країни, яка бореться за свою незалежність. І подобається нам Зеленський чи ні, саме він є об'єктом цієї боротьби.

Антидержавні настрої?

Після початку повномасштабного вторгнення чимало з тих політично активних, хто не сприймав Зеленського на посаді президента, зупинили свою боротьбу проти нього саме тому, що він — Верховний Головнокомандувач і країна веде запеклу війну. А єдність країни для багатьох патріотичних опонентів Зеленського, навіть шляхом неприємних компромісів з тими людьми, які не подобаються, виїшла на перший план.

Однак сьогоднішнє несприйняття Зеленського існує в середовищі тих людей, котрі недоволені загальним політичним курсом, нашою боротьбою з агресором. І ця змова потроху визріває.

Коли ВР голосувала за відставку міністра культури Олександра Ткаченка і зняття депутатських повноважень з Арістова — все це була вимога Зеленського: «за» проголосувало приблизно 320 депутатів, а 85 — проти і відставка, і зняття депутатських повноважень. З різних причин, але це означає, що вони проти Володимира Зеленського і проти цієї його настанови, проти його загального патріотичного курсу.

Скажімо, той же Арістов — депутат і високопоставлений державний чиновник, від якого так чи інакше багато залежало у сфері безпеки країни, — оформив собі відраження, але поїхав відпочивати на Мальдіви. Він розуміє, що, напевне, і Зеленському, який не може дозволити собі подібну поїздку, і чимало кому в офісі президента, хто не в змозі зараз так відверто свинячити — відпочити на далеких островах, — це буде щонайменше неприємно. Однак Арістов це робить, йому, в принципі, наплювати. І це — у кращому випадку. Бо з'явилися підозри, що справа не лише у відпочинку. Адже чим відрізняється Арістов від депутатів, котрі відпочивають на інших курортах світу? А їх чимало. З них же депутатські повноваження не знімають.

Ймовірно, він на Мальдівах

хотів контактувати з деким із військово-промислового комплексу рф? Тим більше, що є інформація, що Мальдіви допомагали росії завозити чіпи до озброєння.

Отже, цю поїздку Арістов собі дозволив, і ми можемо припустити, що це не перший такий свавільний крок. З його поведінки взагалі зчитувалося, що він собі на умі, не в загальній обіймі і не дотримується загальноприйнятої лінії.

Монобільшості немає

Також і колишній міністр культури Олександр Ткаченко явно саботував рішення Володимира Зеленського. Зокрема, коли президент ставив пряму вимогу негайно звільнити від ефесбешної УПЦ Києво-Печерську лавру, Ткаченко зробив усе, щоб максимально розтягнути цей процес — вона й досі не звільнена. І позиція колишнього міністра культури зводилась до того, що щось там протягом десяти років мало повертатись на баланс Мінкульту, якісь приміщення, але не ті, де живуть монахи. Тобто щоб у нижній лаврі капища залишились за УПЦ фсб.

Усе вказує на те, що проти Володимира Зеленського зріє змова як проти Верховного Головнокомандувача. Саме як проти очільника країни, яка бореться за свою незалежність.

Нагадаємо, що парламентський Комітет з культури більшістю голосів виступав проти відставки Ткаченка, тобто проти вимоги президента. Комітет пішов на незрозумілий внутрішньокулачний крок і, з точки зору суспільства, наравився на жорстку громадянську реакцію. Адже, нагадаємо, відеозапис президента Володимира Зеленського щодо необхідності звільнення міністра культури Ткаченка базувався на запиті суспільства про звільнення чиновника, котрий не є до кінця проукраїнським. Він не був

Засідання Ставки Верховного Головнокомандувача Володимира Зеленського.

достатньо дієвим не лише в галузі культури, а й з точки зору інформаційного протистояння росії. Бо останнє не зводиться лише до ручного управління телемарафоном — кого можна запрошувати на ефір, а кого ні.

Якщо комітет став на бік Ткаченка й деякі депутати від СН не голосували за його відставку, то виникає питання й до нього, й до частини парламенту: наскільки ви професійні українські депутати?

Виходить, що команда президента в парламенті — це не «слуги народу», а «Європейська Солідарність», бо вона одностайно проголосувала за відставку Ткаченка. А «слуги», котрих президент завів у парламент на своєму рейтингу, вже не хочуть підтримувати руку, котра дала їм цей хліб, і починають грати в опозицію. Монобільшості вже немає.

В офісі президента вочевидь змішались завдання і задачі. Так само зрозуміло, що певна частина «слуг» хоче відмежуватися від надмірно владних амбіцій офісу президента, входячи в певні колаборації з окремими урядовцями й намагаючись суперечити ОП, коли той перегинає палицю або тисне своїми роздутими повноваженнями при прийнятті тих чи інших рішень.

Отже, певній частині нардепів чотири роки все подобалося, а тепер, у час повномасштабної війни, коли свого президента треба підтримувати як ніколи, вони влаштовують демарш. Окрім усього зазначеного, є думки, що депутати злякалися, що їхніми руками, за зви-

тис або скласти мандат він відмовляється робити і те, й інше. Йому наплювати на вимогу президента.

Нардепка від «Слуги народу» Людмила Марченко, яка була ввіймана на отриманні хабара, всупереч прямій вимозі президента відмовляється скласти депутатські повноваження.

Ознаки змови проти Головнокомандувача зріють не лише у ВР.

Верхівка Податкової під час війни святкує день народження своєї начальниці у Відні. Такий спосіб їхньої бюрократично-корупційної фронди. Тобто, коли чиновники незадоволені начальством, вони не ходять із плакатами й не виступають із заявами, вони просто роблять отаке свинство: їдуть до Відня і там пиячать, у той час, коли наші захисники проливають кров на фронті.

Близькі до цієї змови і мери декотрих міст. Скажімо, одна з яскравих фігур — мер Києва Віталій Кличко. Звісно, в нього є об'єктивні причини не любити Зеленського — він не хоче ділитися статками, до походження яких є питання, з офісом президента.

Але і Кличку закидають, що йому відверто не подобається патріотичний курс нинішнього державного керівництва. Мовляв, у Полтаві демонтували пам'ятники Пушкіну й Ватутіну, чому ж цього не зроблено в Києві щодо пом'ятника Пушкіну? Київрада нібито винесла рішення про демонтаж пам'ятника Пушкіну та ще кільком дивним особистостям, але це рішення можуть виконувати роки з десять.

Є інші мери, котрі в спайці між собою тримають оборону проти Верховного Головнокомандувача. Не про всіх ідеться, а про тих, котрі гуртуються разом з іншими корупціонерами — з Податкової, військкоматів, депутатів... І об'єднуються вони не за принципом фінансів, бо гроші — це те, що роз'єднує, навіть корупціонерів. У певних моментах вони можуть і конкурувати між собою за потоки. Вони скупчуються за антипатріотичним принципом.

І саме тому й вони потроху закладають фундамент змови проти Зеленського як Головнокомандувача. Їхнім речником був Дубінський, проти якого порушено кримінальну справу, також є Бужанський, на котрого досі не відкрито кримінальне провадження, хоча він не приховує свою симпатію до окупантів та антиукраїнських настанов.

Звісно, що ми маємо вказувати на технічні помилки вищого військового і політичного керівництва. Чимало активістів, волонтерів мають суттєві зауваження до роботи командування медичних сил. Однак офіс президента не реагує на цю критику.

Питання контррозвідки

І куди не кинь — непочатий край роботи для української контррозвідки.

Скажімо, зараз у Білорусі проходить навчання країн ОДКБ (організація колективної безпеки, куди входять росія, білорусь, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан та Вірменія) «Скеля-23», з якою абсолютно химерною легендою. У цьому не бере участі Вірменія. Ця країна все-таки потроху віддаляється від москви. Чимало українських вірмен воюють на фронті за незалежність України, чимало з них і загинуло. Так от, українські вірмени вирішили створити окремих вірменський батальйон. Однак цього не захотіли деякі з керівництва вірменської діаспори в Україні, а серед них є великі бізнесмени. Вони організують дискредитації ініціаторам створення цього батальйону. А чому? Ймовірно, тому, що деякі великі бізнесмени з числа очільників вірменської діаспори мають контакти з вірменами в російській федерації. А там ця нація дуже добре представлена в пропагандистському апараті, адміністрації президента путіна, владних структурах, бізнесі. І вони, бажаючи зберегти ці свої можливості, хочуть, щоб рф не програла в цій війні. Вони також становлять ту категорію людей, яка може стати в змову проти генерального курсу України.

Водночас реакція Зеленського та репресивних державних органів почала потроху пришвидшуватись.

Усе-таки ми бачимо низку корупціонерів, щодо яких відкрито кримінальні провадження. Як-от проти ректора сільськогосподарської академії, в котрого проводились обшуки. Справа стосується продажу державної землі, що належить цьому навчальному закладу.

Щось пішло не так. Якийсь серйозний зсув стався у вищих політичних ешелонах влади. Бо ще рік тому не можна було уявити, щоб була така відверта фронда проти патріотичної лінії Верховного Головнокомандувача. ■

■ ДИПЛОМАТИЧНІ КОЛІЗІЇ

Ложечки знайшлися,
але осад залишився

Українські території в обмін на членство в НАТО?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Необережне висловлювання керівника апарату Генерального секретаря НАТО Стіана Енссена за результатами конференції з міжнародної безпеки, що проходила в місті Арендал на півдні Норвегії, про те, що Україна може отримати членство в Північноатлантичному альянсі в обмін на відмову від окупованих росією територій, окрім того, що викликало ажіотаж у світі, вказало ще й на початок таємних дискусій щодо територій України. Щоправда, згодом Стіан Енссен перепросив в українців за своє припущення.

А Генеральному секретарю НАТО Йенсу Столтенбергу довелося укротити чітко артикулювати позицію Альянсу щодо України та готовність продовжувати підтримку українців у їхньому спротиві російській агресії.

Однак уміть пригадалися дискусії на початку війни росії проти України в 2014 році, в яких припускалась думка, що Україну вже поділило світове всемогутнє закулісся.

До конституції рф і штат Техас можна записати

Як відомо, глава МЗС України Дмитро Кулеба миттєво відреагував на ці припущення: на жодні поступки Україна не піде. Але питання в тому, що ця заява прозвучала публічно.

Торгівля та маніпуляції міжнародним правом — найгірше, що можна собі уявити.

Нам очевидно, що країни-члени НАТО не готові до безпосереднього зіткнення з російською федерацією. Навіть найближчі союзники України, та ж Польща, постійно намагаються пом'якшити наслідки будь-яких «випадкових» дій рф на власній території. Скажімо, коли російська ракета (інша, не з нашої ППО) потрапила на польську територію, про неї не повідомляли кілька місяців поспіль.

З висловлювань лідерів країн НАТО вбачається, що вони розглядають кілька шляхів досягнення Україною євроатлантичної інтеграції.

Перший. Україна зможе звільнити всі свої території, добитися мирної угоди з росією, яка визнає це звільнення, або просто — фактичного перемир'я, закінчення війни — і в статусі повністю звільненої країни може ввійти в НАТО.

Водночас є питання, наскільки НАТО буде готове до ситуації, в якій рф не визнає контроль Києва над своїми територіями й вважатиме Україну державою, що «окупує» території, нею ж, росією, загарбані й записані у їхні законодавчі акти. Чи зможе НАТО протистояти цьому виклику, чи буде зважати на російську, прости Господи, конституцію, куди можна хоч і штат Техас записати?

Ще один варіант вступу України до НАТО: всі території не звільнені, але війна де-факто закінчена. Однак і тут виникає питання, чи зможе Україна в ситуації нехай і поганенького, але перемир'я з рф стати членом Альянсу?

Зрозуміло, що в умовах продовження воєнних дій, спроб України звільнити всю свою територію — до НАТО не візьмуть, тому що це автоматично вводить Альянс у прямий конфлікт із росією. Проте колективний Захід розглядає можливість вступу України до НАТО навіть у ситуації, коли частина її території залишиться під окупацією рф, але припиняться бойові дії.

Україні необхідно зберегти свою державність.

Очевидно, такий варіант готові підтримати більшість країн в Альянсі, інакше не було б суперечливого висловлювання шефа канцелярії Генсека НАТО.

Отже, що в нього закладено? Якщо Україні не вдасться звільнити всі свої землі від окупантів, вона зможе претендувати на членство в Альянсі. Однак їй, можливо, доведеться відмовитися від повернення територій воєнним шляхом, тому що це буде означати війну НАТО проти росії та ядерний конфлікт.

І, в разі прийняття України до Альянсу в розібраному, роздертому, віджатому московськими гопниками вигляді, подальшого звільнення її територій у недалекому майбутньому не буде.

Водночас Києву потрібно буде давати гарантії ненападу на території, окуповані росією, обіцянку, що ми не будемо звільняти свої землі силовим методом та погодимося на те, що деокупація відбуватиметься політичним шляхом. Тобто наша територія залишиться надовго під росією?..

У світі почалися таємні дискусії щодо територій України. І для нас важливо, щоб Україна не перетворилася на «сіру зону» між Заходом і росією, полігон для російських ракет та безпілотників, країну могил та руїн. Україна має вступити до НАТО за будь-якого результату спроб відновлення справедливості, хоч які б гіркі вони для нас були.

Логіка історичного моменту

Ми не можемо знати, які інструменти застосовуватимуться і чи буде це взагалі, але наразі так виглядає логіка чиновників міжнародного рівня. І це те, про що серйозно розмірковують у західних столицях, вирішуючи, як закінчити війну, якщо силовим шляхом звільнити всі окуповані українські території неможливо.

За таких умов Україна має отримати запрошення від НАТО, а Альянс — надати, доки ми не станемо повноправним його членом, гарантії безпеки.

Важливо, щоб і росія, і всі країни усвідомили, що ніякої можливості загарбати всю територію України в москві немає і бути не може. Це вся логіка моменту.

Наскільки НАТО буде готове до такого політичного кроку? Побачимо.

Інакше альтернатива цьому — довга, кривава, жорстока війна на території України. Адже росія готова вести

війну з Україною доти, доки не вичерпається наш мобілізаційний потенціал і доки вона не знищить український народ.

І якщо порівняти кількість населення — в росії близько 130 млн мешканців, в Україні близько 30, — то приблизно матимемо таке ж співвідношення мобілізаційного потенціалу. Так, німецький журнал Bild порохував, що Україні, щоб виграти, потрібно загалом мобілізувати 3 млн осіб, за прикладом Ізраїлю в 1947-48 роках (10% від загальної кількості населення).

Нагадали, як баба дівкою була! А в росії від її кількості населення — це 13 мільйонів окупантів на наших 3 мільйони захисників!

Сучасна війна — це війна технологій і зброї, а не кількості солдатів. Москва щодня демонструє світу, що легко ракетами й дронами розправляється з Україною. І чим далі, тим більше може руйнувати будь-яку нашу територію.

Тож виходить, що довготривала війна — винятково в інтересах президен-

та рф та його оточення. Вона — триумф путіна і його народу.

Ми маємо усвідомити, що буде на виході довготривалої війни в нас і в росіян. Як і те, що нам необхідно зберегти Українську державу.

І коли українська влада говорить про тривалу війну, то це можна вважати наративом в інтересах путіна.

Вибори в США — батіг прискорення вступу до НАТО

Водночас Україна стає дедалі важливішою для американських політиків. Набуває значимості тема її перемоги у війні, закінчення війни та відновлення територіальної цілісності.

Зазвичай вибори в США зосереджені переважно на внутрішній повістці дня. Однак війна росії проти України, український спротив, намагання відновити територіальну цілісність і вигнати ворога з суверенної Української де-

ржави — це доволі масштабна історія, а тому є темою американського міжнародного політичного життя.

Телекомпанія CNN стверджує, що проблеми з наступом українських Збройних сил на позиції російських окупантів матимуть наслідки в США, оскільки можуть посилити дискусію, хто і як саме підтримує Україну у її війні проти російських окупантів.

Американські демократи вже зараз готуються до потенційного зіткнення між чинним президентом США Джоозфом Байденом та його попередником, котрий, незважаючи на всі судові позови, може стати реальним претендентом на пост президента, — республіканцем Дональдом Трампом.

Наразі, незважаючи на корупційні скандали, все ж Байден вважається лідером Західного альянсу і найважливішим союзником України в її протистоянні московській агресії.

До речі, Трамп виступав із низкою протилежних заяв щодо російсько-української війни і пообіцяв закінчити її через 24 години. Очевидно, що закінчення війни за такий термін можливе за прийняття політичних умов владіміра путіна.

Тож нинішній адміністрації президента Байдена буде дуже непросто прощтовхувати через Конгрес, незважаючи на двопалатну підтримку України, нові багатомільярдні пакети допомоги. І серйозні проблеми можуть виникнути як в Україні, так і в чинній американській адміністрації, якщо в найближчі місяці не буде якихось відчутних кроків зі звільнення української території. Зокрема, посиляться голоси проти підтримки України.

До речі, за даними CNN, доволі серйозні розбіжності в цьому між прихильниками двох головних американських партій: 62% електорату демократів вважають, що Україні необхідно надати нове фінансування, а 71% республіканців — проти надання цього фінансування.

Така поляризація думок серед потенційних виборців двох головних політичних партій вказує, що тема підтримки України стане однією з основних в американській передвиборчій кампанії.

Також Байдену буде непросто забезпечити довготривалу підтримку України, якщо з критикою її постійно виступатиме Трамп або інші претенденти на президентство від Республіканської партії.

Тож для України незрозуміло, чи зможе під час виборчої кампанії Байден провести через Конгрес фінансування вже оприлюднених намірів допомоги на період імовірної затяжної війни. Бо, як ми зазначали, путін планує продовжувати свою агресію до виборів президента Америки й дочекатись приходу до влади Трампа. А потім подумає про те, чи необхідно йому досягати згоди з новим мешканцем Білого дому, чи треба чекати, щоб домовлятися із наступним президентом. Це означає, що війна проти України може йти ще чотири роки. Адже диктатури від демократії відрізняються тим, що можуть грати в свої криваві ігри нескінченно. Їх обмежують не виборці, а ресурси.

І якщо глобальний Південь продовжуватиме купувати в росії нафту, то ресурсів для милітаризації країни в путіна завжди буде чимало й вистачить надовго.

Ось чому російсько-українська війна мусить закінчитися не те що до виборів президента США, а до офіційного старту передвиборчих перегонів. Інакше далі ми вступимо в непрохідні лабіринти політичних ризиків. А російсько-українська війна матиме шанси перерости на глобальну континентальну воєнну катастрофу.

Тож плани владіміра путіна щодо продовження цієї війни на час американської виборчої кампанії і до приходу нового, чи старого, президента США повинні бути зірвані зусиллями колективного Заходу і України.

Україна має вступити до НАТО за будь-якого результату спроб відновлення справедливості, хоч які б гіркі вони для нас були. ■

■ ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

Слово, страшне для кремля

У надважливу боротьбу з пропагандою ворога мають включитися загальнонаціональні друковані ЗМІ

Тетяна ПАРХОМЧУК

У нашій ще одній лінії фронту — боротьбі з російською пропагандою — на передові позиції проблем виходить відсутність взаємодії держави з друкованими ЗМІ. А саме вони наразі могли б відіграти одну з ключових ролей у битві за правду та умі українців.

Понад півтора року повномасштабної війни переконали навіть скептиків у тому, що росія використовує дезінформацію як важку зброю проти України та світу. Вкотре зазначимо, що російські пропагандисти за кілька років до початку вторгнення почали нав'язувати фальшиві наративи про Україну. Брехня російських ЗМІ про війну продовжує вводити в оману громадян рф, виправдовуючи страшні злочини російської армії. Та ще небезпечніше, що під впливом російської пропаганди опинились мешканці прифронтових територій України. Сигнали російських ЗМІ перекривають українські радіо- та телехвилі.

Скажімо, на Луганщині вздовж лінії розмежування протягом п'яти років лунають сигнали всіх сепаратистських FM-радіо та телебачення.

Звісно, весь цей час Україна намагалася змінити ситуацію, і певних результатів досягла. Проте, якщо порівняти ці результати з фінансовими витратами, заходи з розповсюдження українського сигналу достатньої ефективності не дали. Наприклад, вежа на так званій Лисичанській горі справді перекриває до 50 км, однак її сигнал усе одно не досягає Луганська. В Станиці Луганській також українського телебачення немає.

Ворожий сигнал продовжує дурманити свідомість людей, які живуть на всій прифронтовій українській території.

Якщо говорити про методіку, то пропаганда російських ЗМІ спрямована на засмічення мізків населення і викликає сильні емоції та низькі інстинкти.

У росії давно працюють за теорією так званого емоційного інтелекту. Підняти оцей глибинний пласт психіки допомагає те, що всі російські ідеологічні програми та проекти мають державне асигнування. Ми ж в Україні, на жаль, протягом останніх 20 років не бачили інтересу держави до підтримки національних патріотичних ЗМІ.

Емоційний мозоль Другої світової

Отже, про прифронтові території. Наприклад, у травні вороги поширили фейкові фото з «продуктовими наборами» для ветеранів Другої світової Чернігівщини, котру вони обстрілюють без перерви, від імені голови Чернігівської ОВА В'ячеслава Чауса. Про це повідомив Центр протидії дезінформації при РНБО України.

Зазначається, що цей «продуктовий набір» путіністи активно критикували за бідність та примітивність і висвітлювали як неповагу до ветеранів. До набору були прикріплені вітальні листівки, в яких гасло «Слава Україні!» рашисти прирівняли до вітання «Хайль Гітлер», проводячи аналогію між нацистами й українцями.

«Насправді це фото є постановочним і має на меті дискредитувати місцеві органи влади», — зазначили в ЦПД РНБОУ.

Нещодавні ж три фейки, що можуть впливати на свідомість, запущені москowitzами, стосувалися взаємин України зі США та буднів української армії.

Фейк перший: російський посол у США А. Антонов, коментуючи договір про стратегічне наступальне озброєння, заявив: «США розв'язали проти рф гібридну війну, мета якої — завдати росії стратегічної поразки. Реальна мета США — досягти доступу на російські бази СНО».

Друга маніпуляція: російський пропагандист-воєнкор О. Сладков заявив: «Головний наш (росії. — Ред.) помічник — командування ЗСУ. Воно дарує нам свій наступ (бойовий суїцид)».

Третій фейк: російський телеграм-канал «Женщина с косой» написав: «Узми Україну очікує ще жорсткіша мобілізація, ніж зараз».

Рай для путінських пропагандистів

Окремо варто зазначити про телеграм-канали. На думку експертів неурядової організації «Детектор медіа», рай для російської пропаганди серед соціальних мереж — телеграм.

«Росіяни його люблять за анонімність, можливість не показувати своє реальне ім'я, дані й те, що в телеграмі можна назватися будь-ким», — пояснює медіа-аналітик «Детектор медіа» Ярослав Зубченко. За його словами, головний кремлівський пропагандист соловйов, якого заблокували всі соціальні мережі, зали-

шається дуже активним у телеграмі, бо може там погрожувати та брехати.

Тривожить те, що телеграм надзвичайно популярний в Україні, хоч насправді цей канал — інструмент війни і зброя в руках росії.

Звісно, щоб здолати рашистську пропаганду, потрібно дати Україні зброю, перемогти путінську росію, і тоді кремлівська пропагандистська машина розвалиться сама.

Нашу друковану продукцію вочевидь необхідно поширювати на прифронтових територіях, куди не доходить український теле- та радіосигнал, зате дуже гарно, на свій лад, усе показує і розказує пропаганда кремля.

Росія заблукала у своїй винятковості

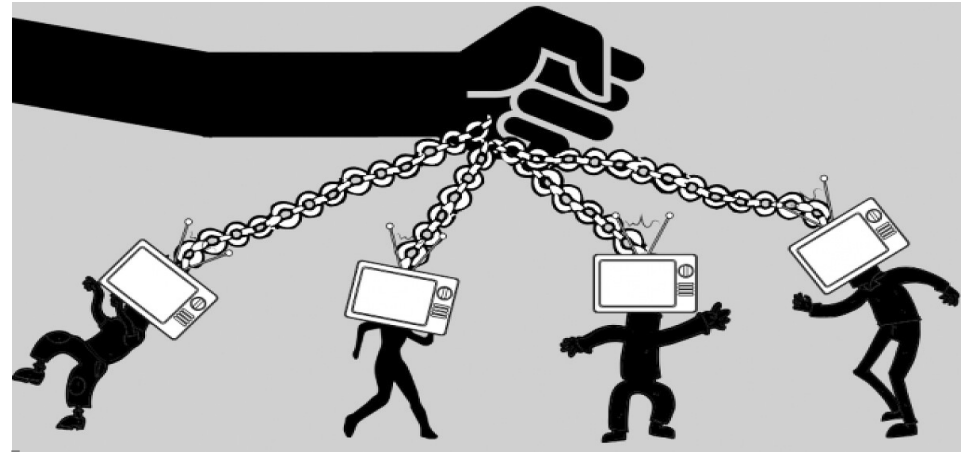
Боротися з російською дезінформацією Україна та ЄС почали ще 2014 року. Проте й українські, і європейські експерти визнають, що перший раунд цього протистояння з кремлівськими ЗМІ, армією російських тролів і фальшивих акаунтів у соцмережах, які курирує фєб, Захід тоді програв. Однак боротьба триває, і наразі ми маємо певний досвід і розуміння, що і як потрібно робити.

Але вочевидь ще не все. Адже ми боремося не просто з наративами кремля чи російських пропагандистів, а з глибоко вкоріненою помилковою концепцією росії та її ролі у світовій політиці. Тому для боротьби з цією складною проблемою необхідно мобілізувати всі можливі ресурси, щоб не тільки реагувати на російську дезінформацію, а займати активну позицію.

Водночас боротьба з такою багаторівневою загрозою, як російська пропаганда, потребує не лише спільних зусиль західних країн та України, а й істотних фінансових витрат.

Чимало експертів зазначали, що росія витрачає на свою агресивну пропаганду величезні кошти порівняно з тими обсягами, які надає на боротьбу з дезінформацією ЄС.

А тим часом нам треба розвиватися і робити все, щоб вплинути на суспільну думку в рф і допомогти людям, яких дєбїлізують протягом останніх 20 років, протверезити та розплющити очі.

Кайдани неволі російської пропаганди.

Фейкова пропаганда воює з реальністю.

Фото з сайту zn.ua.

Складність боротьби з російською дезінформацією полягає в тому, що Захід намагається розвінчати її за допомогою правдивої інформації, підтвердженої фактами, які дають змогу зробити правильний висновок.

Те, що робить росія, — це орвелівські твердження, згідно з якими, мир — це війна.

У російських наративах реальний стан речей настільки спотворено, що навіть експертам важко зрозуміти, з чого почати їх спростовувати. Скажімо, твердження росії про її легітимні безпекові інтереси. Хибність цього судження для нас настільки очевидна, що неясно, якого викриття воно потребує.

Міноборони на варті пропаганди

Заступниця міністра оборони України Ганна Маляр повідомляла, що Міноборони

росіяни, аби дискредитувати військову допомогу Україні, стосується дискредитації бронетехніки «Бредлі», яку надають нам партнери. Але є фото БМП «Бредлі» (M2 Bradley), в яке влучив снаряд РСЗВ «Град». Однак екіпаж успішно евакуювався і продовжує нині виконувати завдання на іншій техніці. Пошкоджений «Бредлі» вже у ремонті. Заявлена виробником бронемашина має непересічну бойову живучість. «Бредлі» допомагає зберегти найцінніше — життя наших військовослужбовців», — розповіла Ганна Маляр.

Що протиставити?

Отже, ні для кого не секрет: російська пропаганда діє потужно, не шкодуючи ніяких засобів, за принципом організованої злочинної групи, до якої залучено державні органи і ЗМІ рф.

Протидіяти засміченню росією мізків українців, протистояти подібній диверсії, навчити людей відрізнити правду від брехні ми мусимо все активніше й навіть агресивніше.

Так, і РНБО, і Міністерство оборони спростовують маніпуляції та фейки. Але ці відео, інтернет-повідомлення не доходять до прифронтових територій, сірих зон, де російські сигнали потужніші, ніж українські.

Тому вочевидь необхідно поширювати на прифронтових територіях нашу друковану продукцію. Бо того, що ми будемо тут, у тилу, переповідати одне одному, недостатньо.

Скажімо, чому б для оприлюднення переліку найсвіжіших російських фейків, маніпуляцій з їх спростуванням державним органам влади не укласти угоду з патріотичним українським друкованим виданням, як-от «Україна молода»?

Дуже важливо в цій ситуації, що друкованим ЗМІ не страшні відсутність світла та інтернету в їхніх читачів, бо це те, що можна читати і при свічці, і вдень.

Ну а для розповсюдження цих газет можна і треба було б задіяти Укрпошту, вольовим рішенням держави, вивівши її таким чином зі стану анабіозу.

Загалом, роль друкованих ЗМІ в нашій ситуації мала б зростати ще в 2014 році. Тоді ж потрібно було міняти законодавство в частині ролі держави у взаємовідносинах із засобами масової інформації, в частині функціоналу держави в спілкуванні із засобами масової інформації, у фінансуванні патріотичних національних ЗМІ.

Бо якщо держава прагне зберегти, повернути свої землі, які тепер топчуть російські солдати, і людей, то повинна насамперед опікуватись інформаційною політикою, що базується на національній ідеї.

Варто ще раз наголосити: це завдання держави. ■

РИНОК ПРАЦІ

Захищати
захисника

Андрій Зайцев.

Кожен другий роботодавець готовий вкласти кошти в адаптацію робочих місць заради людей з інвалідністю

Тарас ЗДОРОВИЛО

«Захисти захисника — чи готова Україна працевлаштовувати ветеранів з інвалідністю?» — таке дослідження організував благодійний фонд «Ти — з нами». Опитування робили у квітні—липні анкетуванням та у телефонному режимі. Розпитували власників і керівників бізнесу. Співзасновник БФ «Ти — з нами» Андрій Зайцев каже, що з фронту додому повернуться 1-1,2 млн бійців. Для цих людей наразі в Україні немає робочих місць.

Ветерани — не проблема

«Метою нашого дослідження було з'ясувати потенціал і готовність роботодавців до працевлаштування людей з інвалідністю, як цивільних, так і ветеранів; виявити перешкоди на шляху працевлаштування таких людей; сформулювати перелік стимулів з боку держави, які допомогли б зняти гостроту проблеми.

У ході дослідження було опитано близько 500 роботодавців з усіх регіонів України та з усіх галузей економіки. Опитування проводилося в умовах анонімності. З опитаних частка великих підприємств становить 18%, до 100 працівників — 28%, до 20 співробітників — 54%.

Як з'ясувалося, з одного боку, бізнес не зацікавлений у проблемах, адже й так працює у важких економічних умовах і не хоче брати на себе проблему у вигляді ветерана, бо ветерани часто хворіють і лікарняні має оплачувати саме бізнес; ветерани з інвалідністю мають право на додаткову відпустку; важкий психологічний стан ветерана.

У дослідженні ми сконцентрувалися на проблемах працевлаштування фронтовиків-інвалідів, бо вони перші повертаються з війни. Ми побачили тенденцію, що підприємства з іноземними інвестиціями, представництва іноземних компаній значно охочіше влаштовують ветеранів. У деяких навіть розробили програми з адаптації ветеранів на виробництві», — зазначив Андрій Зайцев.

Середня частка працівників з інвалідністю на всіх опитаних підприємствах становила трохи більш як 5% (обов'язкова квота в Україні — 4%). Середній рівень задоволеності працевлаштування результатами праці людей з інвалідністю є досить високий і становить 3,8 бала за п'ятибальною шкалою. Водночас середній рівень задоволеності працевлаштування усіма своїми робітниками коливається в діапазоні 3,5—4,5 бала.

Крім того, дослідження показало, що причини, які перешкоджають працевлаштуванню ветеранів з інвалідністю, в цілому ті ж, що ускладнюють ринок праці всіх людей з інвалідністю. Це, зокрема, необхідність створювати спеціальні умови, адаптування робочого місця, відсутність бажання працювати або навчатися під вимоги роботодавців, проблеми зі звільненням. Також роботодавці бояться психологічних проблем ветеранів з інвалідністю — конфліктів за їхньої участі, адже це впливає на дисципліну в колективі.

«Менше чверті роботодавців не бачать жодних особливостей, які заважали б працевлаштуванню ветеранів з інвалідністю. 24% з обережністю, але готові працевлаштовувати ветеранів з інвалідністю. 52% кажуть, що їх лякають психологічні проблеми, особливості поведінки ветеранів. 19% вважають серйозною перешкодою алкоголізм та наркоманію, до яких, на їхню думку, схильні наші ветерани», — каже Зайцев.

Згідно з дослідженням, кожен 20-й

роботодавець вважає, що держава має виплачувати ветеранам з інвалідністю достойну пенсію, щоб вони могли зовсім не працювати. Але це тупиковий шлях, на який держава не може піти.

А ось 54% роботодавців готові вкласти кошти в адаптацію робочих місць заради людей з інвалідністю.

Лідери професій, які роботодавці готові пропонувати ветеранам з інвалідністю, — бухгалтери, фінансові менеджери, охоронець та менеджер зі збуту (найдефіцитніша зараз професія в Україні).

Роботодавці хочуть отримувати від держави цілу низку стимулів для того, щоб зняти проблему працевлаштування військових. Це цілий спектр: компенсації на видатки з облаштування робочих місць, пільги зі сплати податків, спрощення звільнення працівника з інвалідністю, оплата стажування претендентів. Патріотично налаштовані роботодавці хочуть мати агреговану інформацію про ветеранів, тобто базу даних про охочих працювати бійців з інвалідністю (їхні резюме) та організацію їх навчання за державний коштом», — додав представник фонду.

Країна потребує 10 тисяч психологів

У свою чергу Інна Черненко, військовий психіатр, психолог, психотерапевт, зазначила: як говорить світова статистика, 95% людей, які пережили психологічну травму, пов'язану з війною, матимуть у подальшому житті проблеми не лише з працевлаштуванням. Це і підвищена тривожність, і дратівливість, і конфліктність, і порушення сну, і проблеми адаптації до мирного життя (все це виліковне, але треба своєчасно звернутися до спеціалістів).

Британські психологи говорять, що 93% військових-ветеранів, які пережили бойову психологічну травму-стрес, матимуть у своєму психологічному стані саме такі негативні явища й поведінкові процеси.

«До вирішення цих питань треба підходити всебічно. Мої пацієнти-військові вже зараз говорять, що їх турбує, як вони повертатимуться до мирного життя після перемоги. На державному рівні треба створювати центри медичної допомоги психо-соціальної реабілітації, і не лише для ветеранів, а й для членів їхніх родин.

В українському суспільстві вважається, що звертатися до психіатра — це соромно, бо здається, що соціум сприймає таку особу як неблагонадійну людину. Ветерани кажуть, що їм простіше об'єднуватися в колективи, де «ми будемо «рівні — рівному», де ми матимемо про що говорити, одне одного розуміємо й можемо одне одному допомогати».

Наразі в державі тривають розробки нових мобільних застосунків, додатків, які в подальшому будуть впроваджені в «Дію», щоб у створенні інформаційні ресурси військовий чи цивільний міг анонімно зайти, пройти психологічне тестування й зрозуміти, що йому потрібно й куди звертатися по допомогу. І

Презентація в Києві результатів дослідження фонду «Ти — з нами». Фото Тараса ЗДОРОВИЛА.

повинні бути центри, куди вони можуть звернутися та активно пролікуватися, пройти психологічну підтримку, медикаментозну корекцію в разі необхідності й у подальшому успішно активуватися-адаптуватися до мирного життя та нового виду роботи.

Ті виклики, які сьогодні кидає війна, однозначно негативно впливатимуть на психологічне здоров'я не лише ветеранів, а й на суспільство в цілому. Проблема з працевлаштуванням уже стоїть гостро, а в майбутньому стане ще гострішою. Роботодавцям буде корисним залучати до своїх колективів психологів», — резюмувала психологиня.

Державні гранти

Ліля Грабовська, начальник управління професійного навчання та міжнародного співробітництва Державного центру зайнятості, поінформувала, що на рівні держави є грантові програми (стартували ще з 2022 року), які створені саме для учасників бойових дій та для осіб, які постраждали внаслідок російської агресії. Наразі є два варіанти, якими безпосередньо займається Державна служба зайнятості, — це програма «Власна справа» та «Грант для ветеранів та членів їхніх сімей».

«Власна справа» — це мікрогрант (50—250 тис. грн), його може отримати будь-яка особа, яка має бажання в майбутньому стати підприємцем, створивши власний бізнес. Це може бути і юридична особа, і вже чинний ФОП. Є обов'язкова умова — створення мінімум 1-2 робочих місць.

Другий грант — для учасників бойових дій, осіб, що отримали інвалідність унаслідок боїв і є зареєстрованими особами-підприємцями (також це може бути один із подружжя). Грант сягає 1 млн грн, але має бути залучення власних коштів у розмірі 30% від загальної суми гранту. Обов'язковим є створення робочих місць у перші 6 місяців стартування-розвитку свого бізнесу, на які подається особа.

Заяви подаються через «Дію», але обов'язково має бути бізнес-план (бачення своєї діяльності на найближчі три роки), який потрібно буде захистити. Також іде перевірка «Ощадбанком» (наш партнер). Лише тоді Центр зайнятості ухвалює рішення щодо дозволу на видачу грантів.

Наразі загалом подано 30 тис. заяв, ухвалено 6,7 тис. рішень на 1,6 млрд грн, задекларовано 15,8 тис. нових робочих місць. Щодо конкретно УБД-шників (для них програма діє вже два місяці), то подано 229 заяв й ухвалено 59 позитивних рішень на 20,7 млн грн; задекларовано 107 нових робочих місць.

Також є урядова програма «Ваучер на навчання»: за допомогою ваучера на 27 тис. грн особи визначених категорій мають можливість вступити в будь-який заклад освіти (Мінекономіки визначило 123 професії-спеціальності). Наразі подано 26 тисяч онлайн заявок на ваучери, видано вже понад 10 тисяч», — зазначила чиновниця.

«Не потрібно говорити, нібито в нас усе добре!»

Багато ветеранів, зауважила заступниця виконавчого директора Українського ветеранського фонду Карина Дорошенко, стикалося з тим, що банки не готові видавати кредити, тож державні гранти — дуже на часі. Ще в 2022 році ми знайшли можливість надавати фінансування за конкурсною програмою: на розвиток ветеранського бізнесу та на громадські організації. Цьогоріч реалізували ще дві програми, одна з яких — на підтримку бізнесу й становить 0,5—3 млн грн.

«Ми також проводили дослідження, й з'ясувалося, що 60% працевлаштувачів в Україні взагалі не мали досвіду спілкування з ветеранами, але вони готові працювати над тим, аби вміти реінтегрувати таких людей у свій колектив», — сказала пані Карина.

Євген Гостюмінський (держексперт експертної групи з питань реабілітації та допоміжних засобів Директорату з питань подолання складних життєвих обставин Мінсоцполітики України) слушно наголосив, що не потрібно говорити, нібито в нас усе добре, — потрібно чесно відповісти на ті виклики, які наразі є. В Україні лише 16% осіб з інвалідністю працевлаштовані. Також ми маємо неефективну каральну систему адміністративно-господарських санкцій за невиконання нормативу робочих місць.

На сьогодні «портрет» людини з інвалідністю змінюється: інвалідність отримують молоді, соціально активні люди, для них це серйозна проблема. Часто-густо роботодавці не знають, як поводитися з такими людьми й що робити; через це можуть втрачати високопрофесійних спеціалістів, які могли б принести багато користі для їхнього бізнесу.

Тож є необхідність у координуванні діяльності між бізнесом, державою та громадянським суспільством. Зараз уже йде реформування процесу працевлаштування осіб з інвалідністю. Так, ВРУ ухвалила в першому читанні й доопрацьовується проект закону щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю на працю: пропонується суттєво переглянути підхід до нинішньої системи працевлаштування. Головні аспекти — це замість штрафів за невиконання нормативів з працевлаштування інвалідів передбачається запровадження єдиного спеціального цільового внеску у фонд. Тобто для роботодавців вводиться принцип «наймай або плати». Цей фонд спрямовуватиметься на надання тим роботодавцям, які працевлаштовують інвалідів, грошей на витрати, пов'язані з оплатою праці тощо. Ці кошти також можуть спрямовуватися на реабілітацію й нові соціальні послуги для інвалідів (послуги супроводу на робочому місці й соціально-трудової адаптації).

Працевлаштування ветеранів як один із безпосередніх шляхів забезпечення благополуччя та відновлення бійців у стратегічному розумінні стає на один щабель з питаннями медичного забезпечення, фізичної та психологічної реабілітації. ■

Ірина ІВАНИШИН, кандидат хімічних наук,
Богдан ОЛЕКСЮК, аналітик,
Максим СТРИХА, доктор фізико-математичних наук

Після розпаду СРСР Україна стала країною з третім ядерним потенціалом у світі. На її території була розташована 43-тя армія ракетних військ стратегічного призначення (РВСП) колишнього СРСР. До її складу входили 130 рідинних ракет РС-18, кожна з яких здатна нести шість бойових блоків із тринітротолуоловим еквівалентом 0,5-0,7 мегатонни (розробник — Центральне конструкторське бюро машинобудування, Москва) і 46 твердопаливних ракет РС-22, кожна з яких здатна нести десять бойових блоків з еквівалентом 0,3-0,5 мегатонни (розробник — Конструкторське бюро «Південне», Дніпро).

Що було і які побрехеньки навколо ядерної теми ширить росія тепер?

Одностороннє ядерне роззброєння

В Україні за радянських часів також було розміщено дивізію воєнних літаків — носіїв стратегічного озброєння. До її складу входили 25 стратегічних бомбардувальників ТУ-95М і 19 бомбардувальників ТУ-160. На ТУ-160 було 12 крилатих ракет, на ТУ-95М — 6 крилатих ракет. Їхній еквівалент — 0,2 мегатонни. Отже, на носіях ядерної зброї в Україні було встановлено 194 стратегічні ядерні боеприпаси. Ракетні позиції були зосереджені в Хмельницькій та Миколаївській областях; центр ракетної армії був розташований у Вінниці.

Без'ядерний статус уперше було закріплено в «Декларації про державний суверенітет України» (16 липня 1990 р.), тоді це було не більш ніж декларативною заявою, що мала на меті зафіксувати відмежування від радянської воєнщини. Пізніше цей статус було підтверджено в заяві Верховної Ради України «Про без'ядерний статус України» (1991 р.), Лісабонському протоколі (1992 р.), тристоронній Угоді між Україною, США та російською федерацією (1994 р.). 5 грудня 1994 року в Будапешті лідери США, рф, Великої Британії та України підписали Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до договору про нерозповсюдження ядерної зброї.

Згідно з укладеними домовленостями, 31 травня 1996 року з України до рф було вивезено останню ядерну боеголовку, а останню шахтну пускову установку було ліквідовано 20 грудня 2001 року. Відтоді Україна не утримує, не виробляє і не набуває ядерної зброї. Увесь ядерний матеріал (високозбагачений уран), що перебував на майданчиках наукових установ НАН України, було передано Україною до рф у березні 2012 року під контролем МАГАТЕ.

Одностороннє ядерне роззброєння дало змогу Україні стати членом МАГАТЕ, взяти участь у міжнародному співробітництві в космічній сфері тощо. Водночас, за оцінкою першого віцепрезидента НАН України і чільного радника президента Леоніда Кучми в роки здійснення ядерного роззброєння України, Володимира Горбуліна, це призвело до недостатньої уваги керівництва держави до розбудови власних Збройних сил, і особливо — до збереження та розвитку оборонної промисловості.

Як відомо, механізми Будапештського меморандуму не захистили Україну ні від незаконної російської анексії Криму та вторгнення на Донбас у 2014 році, ні від повномасштабного російського вторгнення в 2022 році.

Водночас російська федерація — держава, яка володіє найбільшим у світі потенціалом ядерної зброї, — від початку широкомасштабної агресії звинувачує Україну в тому, що це наша країна несе потенційну загрозу, чи то розробляючи ядерну зброю, чи

готуючи теракти з використанням «брудної бомби» або ж просто обстрілюючи/маючи намір обстріляти атомні електростанції на окупованій території (ЗАЕС) чи на самій території рф (Смоленська та Курська АЕС).

У той час, як у цілому світі експерти й політики замислюються, наскільки реальною є загроза застосування росіянами ядерної зброї у війні з Україною та у протистоянні з НАТО, російські ЗМІ не перестають фабрикувати нові й нові фейки про «підступних» українців, які мріють про відновлення ядерного потенціалу і в такий спосіб знищення росії на догоду Заходу.

Держава з авторитарною владою, яка використовує терористичні методи для досягнення власних цілей, свій наступ на українську територію у лютому 2022 року прагнула виправдати «загрозою створення українцями атомної бомби». Тепер же російські пропагандисти не перестають переконувати, що загрозу для атомних електростанцій становлять саме Збройні сили України, що українці вже не просто намагаються сворити свою ядерну зброю («звичайну» чи «брудну»), а й невдовзі можуть одержати таку зброю від країн Заходу в готовому вигляді — і використати для підступної провокації проти росії.

Які ж стадії пройшла ця інформаційна кампанія, котра хвиля за хвилею поширюється в інформаційному просторі не лише росії, а й багатьох інших країн? Яка її мета? І, нарешті, як їй протидіяти?

Поява фейків про «українську ядерну програму»

Протягом останніх років у різних політичних та громадських середовищах України не раз лунали нотки жалю за здійсненням одностороннім ядерним роззброєнням, яке залишало країну беззахисною перед можливою російською агресією. Але це завжди були або заяви політиків-маргіналів, або мрії людей, далеких від центрів ухвалення рішень. Талановитий роман Юрія Щербака «Зброя судного дня», написаний у 2015-му, багато передбачень якого сьогодні вражають своєю обґрунтованістю, насправді був тільки літературним текстом письменника, наділеного великим досвідом політика і дипломата (на той час уже відставного).

Реально, за висновками авторитетних експертів, нічого схожого на «ядерну програму» в Україні ніколи не здійснювалося, а обсяги фінансування, що їх держава виділяла на підтримку науково-технічної сфери (менше 0,2% ВВП в роки, що передували повномасштабному вторгненню), насправді цілком виключали можливість проведення таких робіт, які вимагають залучення величезних фінансових, матеріальних та людських ресурсів. До того ж діяльність наукових установ НАН України відповідного профілю та п'яти українських АЕС здійснювала-

■ ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

Зброя судного

Збільшення кількості російських фейків про ядерні загрози від без'ядерної країни та їхня справжня мета — дестабілізувати і шкодити Україні

Народ жартує про «брудну бомбу». Ілюстрація з сайту petropavlivka.city.

ся під постійним прискіпливим контролем з боку МАГАТЕ, яка наче намагалася реабілітуватися тут за неможливість зупинити реальні ядерні програми Ірану та Північної Кореї.

Однак 19 лютого 2022 року президент Володимир Зеленський зробив заяву про можливість відмови від без'ядерного статусу у випадку продовження агресивних притотувань росії до нападу. Насправді ця заява була, очевидно, не більш ніж відчайдушною спробою відвернути чи відтермінувати неминуче вже на той час російське вторгнення. Однак у Москві її було відразу ж перетворено на один із приводів для вторгнення. Вже 21 лютого владімір путін заявив, що росія не може не реагувати на можливість створення Україною ядерної зброї. Того ж дня міністр оборони росії шойгу назвав заяву Зеленського небезпечною.

Згодом російське видання «Репортер» розмістило статтю, в якій, зокрема, йшлося: «Про відновлення свого ядерного арсеналу в Києві говорять уже давно, підготовчі роботи в цьому напрямку розпочалися ще в 1994 році, а з 2014-го вони перейшли в практичну стадію. Було залучено Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут» (ННЦ ХФТІ), Інститут ядерних досліджень (ІЯД) та Інститут органічної хімії, Інститут проблем безпеки АЕС у Чорнобилі, Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки в Києві та Інститут фізики конденсованих систем у Львові. За даними Служби зовнішньої розвідки рф, розробки зі створення ядерного вибухового пристрою (ЯВП) велися в Україні як за урановим, так і за плутонієвим напрямом».

Цитоване повідомлення визначало основну тональність російських дезінформаційних наративів протягом перших місяців широкомасштабного вторгнення. Причому сама наявність

в Україні технологій створення ядерної зброї ніким у росії під сумнів не ставилася.

У відповідь на дезінформацію провідних інформагенцій росії ще 6 березня 2022 року, в перші дні повномасштабного російського вторгнення, було оприлюднено заяву генерального директора Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» академіка Миколи Шульги та директора Інституту проблем безпеки атомних електростанцій академіка Анатолія Носовського.

У ній стверджуються речі, для нас цілком очевидні: ніяких програм щодо створення ядерної зброї в наукових установах Національної академії наук України (в тому числі ННЦ ХФТІ, ІПБ АЕС) і взагалі в Україні не проводилось і не ведеться; увесь ядерний матеріал (високозбагачений уран), що перебував на майданчиках наукових установ ХФТІ та Інституту ядерних досліджень (ІЯД) НАН України, передано Україною до рф ще у березні 2012 року під контролем МАГАТЕ; діяльність наукових установ НАН України (в тому числі ННЦ ХФТІ, ІПБ АЕС та ІЯД), які працюють на ядерну енергетичну галузь, перебуває під постійним контролем з боку Департаменту ядерних гарантій МАГАТЕ. Все, що повідомляють ЗМІ рф про нібито наявну ядерну програму України, не відповідає дійсності та є одним із численних фейків.

Повну неспроможність російських фейків щодо української «ядерної програми» із залученням наукових установ НАН розкрив у своєму інтерв'ю японській загальнонаціональній газеті «Йоміурі Сімбун» уже згадуваний перший віцепрезидент НАН Володимир Горбулін (фахівець із великим досвідом участі ще в ракетних програмах колишнього СРСР). Він наголосив: хоча українські фахівці справді мали й мають великий досвід

створення різних ракет-носіїв, однак ядерні заряди для них в Україні ніколи не проектували, не виготовляли і не денуклеаризували. А без цієї компоненти говорити про успішне створення ядерної зброї не випадає.

Тим часом у серпні 2022 року загострення ситуації навколо окупованої Запорізької АЕС посилило розмови росіян про роль ЗАЕС у міфічній «українській ядерній програмі». Ба більше, ресурс Pravda.ru з посиланням на «сходознавця Каріне Гервоян» безапелляційно стверджував: на ЗАЕС зберігаються й компоненти для майбутньої турецької ядерної бомби. А вже «в Україні є не лише компоненти, а й технології для створення ядерної бомби. Поділитися ними з Туреччиною — питання стратегічного партнерства». А звідси й висновок: «Ердоган казав, що до 2023 року Туреччина стане ядерною державою; а оскільки сховищ для зберігання ядерної бомби в нього немає, то він тримав їх в Україні».

Однак в оприлюдненому 6 вересня 2022 р. звіті про наслідки місії МАГАТЕ на окуповану ЗАЕС ні словом не згадано про вигадане росіянами використання ЗАЕС для створення української (чи навіть турецької) ядерної зброї.

Наприкінці літа 2022-го фейк про «українську атомну бомбу» почав відчутно видихатися. Відсутність у звіті МАГАТЕ матеріалів, що компрометували б Україну в плані накопичення на ЗАЕС збагаченого урану та інших матеріалів для створення ядерної зброї, визнав у «Московському комсомольці» від 10 вересня й російський фізик-ядерник Андрій Ожаровський, який є одним із чільних коментаторів теми для ЗМІ ерефії.

Відтак уже на початку вересня 2022 року на російські фейки про «українську ядерну бомбу» у світі просто перестали звертати увагу. І росіяни зму-

ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

ДНЯ?

пені були переключитися на іншу, правдоподібнішу, на їхню думку, вигадку: про «українську брудну бомбу», тобто бомбу, де звичайний неядерний вибух призводить до розпорошення радіоактивної речовини.

Фейк про «брудну бомбу»

23 жовтня 2022 року російський міністр оборони сергій шойгу поговорив телефоном з колегами з Франції, Туреччини та Великої Британії. Головною темою розмов стала начебто готовність Києва створити «брудну бомбу», щоб підірвати її над українською територією і звинуватити в тому росію. Прямо стверджувалося, що за вказівкою президента Зеленського до роботи залучено фахівців Східного ГЗК у Жовтих Водах та київського Інституту ядерних досліджень НАН, а окремі компоненти має бути одержано з Великої Британії. В наступні дні тему «брудної бомби» шойгу розвивав у розмовах з міністрами оборони США, Індії та Китаю.

Цю тему підхопили й інші російські високопосадовці: міністр закордонних справ сергій лавров, спікер держдуми в'ячеслав володін, голова СЗР сергій наришкін. Щоправда, у їхніх заявах звучала відчужена неузгодженість: хтось стверджував, начебто Київ «брудну бомбу» вже має і готовий влаштувати провокацію з нею буквально найближчими днями, хтось лише закликав не допустити створення такої бомби в майбутньому. Росія ініціювала навіть проведення спеціального закритого засідання Ради Безпеки ООН — де, за свідченням заступника посла Великої Британії Джеймса Каріуки, ніяких доказів своїх звинувачень прогнозовано не надала.

Однак, хоча російські заяви нікого у світі не переконали і в них побачили насамперед прикриття можливої власної російської провокації, сама тема української «брудної бомби» стала на певний час домінуючою в російському інформаційному просторі. Також про роботи над такою бомбою як про доконаний факт говорив 26 жовтня на зустрічі з керівниками спецслужб країн СНД владімір путін.

Про істерію з приводу «брудної бомби» в російському інформаційному просторі восени 2022 року можна судити з самих назв повідомлень: «Точка неповернення: де Київ збирається підірвати «брудну бомбу»?»; «Брудна бомба» для укрорейху?»; «Навіщо Зеленському «брудна бомба»?»; «Брудна бомба» в Києва вже є». В цьому останньому повідомленні з посиланням на «політ'язня» Дудкіна, який утік з України до Фінляндії, на повному серйозі стверджувалося: Київ уже готовий був здійснити свої зловісні плани, і тільки радник з держбезпеки США Салліван утримав «українських нацистів» від такої авантюри...

Політичний експерт Олександр Артамонов заявив, що українську «брудну бомбу» збиратимуть... у Чернівцях. А ще один політичний (!) експерт Йосиф Діскін домовився до мож-

ливості створення збройного плутонію на Рівненській АЕС.

При цьому росіяни часом самі визнавали: прямих доказів створення «брудної бомби» в Україні в них немає, попри те, що під її контролем перебувала ЧАЕС і далі перебуває ЗАЕС із відповідними сховищами ядерних відходів. Але головним «доказом» для росіян залишається начебто заявлена президентом Володимиром Зеленським готовність відмовитися від статусу без'ядерної держави. А сама гіпотетична можливість перетворення України на ядерну державу є для росіян одним з головних виправдань початку «спецоперації».

Українські експерти та науковці аргументовано розвінчували фейки, пов'язані з «брудною бомбою». Колишній керівник Держінспекції ядерного регулювання Григорій Плячков цілком слушно нагадав: на ЗАЕС не можна було створити «брудної бомби» з тієї простої причини, що на станції відсутнє обладнання, за допомогою якого можна було б розібрати «збірку», яку використовують у центральній зоні реактора.

Директори трьох академічних інститутів — ІЯД, ПІБ АЕС та ННЦ ХФТІ — наголошували: «Установи НАН України, що займаються ядерною тематикою, перебувають під гарантіями нерозповсюдження ядерного матеріалу і ядерних технологій з боку МАГАТЕ. Тільки за останні два роки, включно з періодом воєнного стану, у зазначених установах МАГАТЕ провело низку технічних інспекцій, у тому числі неоголошених і з додатковим доступом, з перевірки інвентарних кількостей ядерного матеріалу і діяльності з його використання, а також з виконання інших положень і вимог Угоди про гарантії між Україною і МАГАТЕ та Додаткового протоколу до цієї Угоди. За результатами цих інспекцій жодних ознак проведення незадекларованої ядерної діяльності не було виявлено, так само, як і розробок, які могли б давати підстави для припущень щодо проведення робіт зі створення «брудної бомби». Для українських учених, як і для всіх українців, людське життя є найбільшою цінністю, і тому, незалежно від обставин, варварські дії, якими є використання «брудної бомби», несумісні з їхніми ментальністю та світоглядом».

Справді, для того щоб «брудна бомба» мала ефект, радіоактивної речовини потрібно багато (в іншому разі її вибуху просто ніхто не помітить). А такої кількості «необлікованого» радіоактивної речовини в Україні знайти неможливо — вся вона перебуває під пильним контролем МАГАТЕ.

Інспекція МАГАТЕ з її результатами не переконала, звісно, російських «яструбів». МЗС російської федерації далі наголошувало на можливості створення «брудної бомби» в Україні є, і не лише на перевіренних МАГАТЕ об'єктах.

Як державні інституції, так і «експертне середовище» росії

Бреше росія давно.
Ілюстрація з сайту detector.media.

продовжували стверджувати, що інспекції МАГАТЕ були «поверхові» і що Україна все ще зберігає можливості та прагнення до створення ядерної зброї. Але первісний наратив «брудної» бомби теж невдовзі було вичерпано, й для підтримання уваги світових ЗМІ фейкова кампанія потребувала нових поворотів.

Фейки про харківське сховище ядерного палива та про «ядерний гриб» у Хмельницькому

Чергова хвиля таких фейків піднялася 25 травня цього року. Агенції РІА Новості і ТАСС поширили повідомлення з посиланням на неназване, але «обізнане» джерело про нібито підготовку Україною провокації з підривом у Харкові сховища з відпрацьованим ядерним паливом для подальшого звинувачення у цьому москви. У повідомленнях зазначалося, що «українським неонацистам» Харків для вчинення терористичного акту підходить, оскільки там начебто є кілька ядерних реакторів — у Національному науковому центрі «Харківський фізико-технічний інститут» та у Фізико-технічному інституті низьких температур ім. Б. І. Веркіна.

Ці повідомлення інформагентств одразу поширили провідні російські ЗМІ, часом додаючи коментарі щодо мети такої провокації. «Києву потрібно підіграти інтерес до української теми, що остигає на Заході», — заявив «Известиям» військовий історик, директор Музею військ ППО Юрій Кнутов, коментуючи інформацію про те, що Україна може готувати провокацію з підривом у Харкові сховища з ядерним паливом, щоб потім звинуватити в цьому РФ.

Державна інспекція ядерного регулювання України оперативно спростувала цю фейкову інформацію. «Звинувачення російських пропагандистів — не що інше як цинічна, відверта брехня і хворя фантазія. У Харкові немає ядерних реакторів узагалі й у згаданих інститутах зокрема, так само, як немає і ніколи не було сховища з відпрацьованим ядерним паливом», — заявили в Держатомрегулюванні.

В інспекції прокоментували, що свіжі вигадки російських ЗМІ про загрози ядерної катастрофи на ядерних об'єктах, яких просто не існує в Україні, — це яскравий прояв невгамовної бурхливої фантазії розпропагандистів та їхнього повного відриву від реальності.

Також у заяві ДІЯРУ нагадується, що Україна забезпечує інспекторів Міжнародного агент-

ства з атомної енергії повним доступом до своїх ядерних об'єктів і що наша держава чітко дотримується взятих на себе міжнародних зобов'язань у галузі використання ядерної енергії.

А в Центрі протидії дезінформації РНБО зазначили, що основна мета подібних фейків — сіяти паніку серед українців, а також дискредитувати Україну на міжнародній арені заради припинення постачання зброї від західних країн. При цьому пропагандисти РФ намагаються поширювати паніку висловлюваннями, що подібна катастрофа зачепить не тільки Україну, росію і білорусь, а й Єврозоюз.

«Також існує ймовірність, що ворог такими заявами готує собі інформаційне алібі в рамках планування подібного теракту. Цей фейк є частиною ПСО росіян з ядерного шантажу. Раніше розпропаганда вже поширювала брехню про радіаційну хмару на Хмельниччині», — йдеться у спростуванні Центру протидії дезінформації.

Історія з нібито поширенням радіаційного забруднення після того, як у Хмельницькому під час чергової російської ракетної атаки в ніч на 13 травня здетонували великі склади боєприпасів, набула особливо широкого розголосу. Відео потужного вибуху широко розлетілося соцмережами. Паралельно відбувся вкид інформації про начебто підвищення радіації після вибуху.

У російських ЗМІ почали безапеляційно стверджувати, що вибухнули склади з наданими Великою Британією танковими снарядами зі збідненим ураном. Паралельно почали писати, що на знищених складах зберігалися матеріали для української «брудної бомби».

І якщо в Україні (і в самому Хмельницькому) російські фейки здебільшого серйозно не сприймалися, то за кордоном — як на Заході, так і на Сході — цього разу від них не відмахнулися, а почали прискіпливо аналізувати.

Впливовий американський тижневик Newsweek дав візирець усебічного журналістського розслідування. Спеціальна служба журналу з аналізу дезінформацій Newsweek Disinformation Watch спробувала оцінити правдивість тверджень і спекуляцій навколо цієї теми, намагаючись з'ясувати, що насправді сталося у цьому українському місті.

Розслідувачі тижневика переконливо встановили: повідомлення про «радіоактивний сплеск» після влучання в об'єкт під Хмельницьким суперечать фактичній хронології подій і є наслідком маніпулювання ре-

альними даними моніторингу.

Впливова індійська газета The Eastern Herald присвятила вибухам під Хмельницьким великий матеріал у підкреслено іронічному щодо російських фейків тоні. «Удар ВКС росії по великих складах боєприпасів «українських фашистів», завданий у ніч на 13 травня, став успішним у всіх сенсах: коли епічні кадри вибухів потрапили в мережу, лише ледачий не порівнював вогняні «гриби» з ядерними». Висновок індійського видання був однозначний: вся ця історія з «радіоактивним виходом у Хмельницькому» більше схожа на витівку з боку «російського ЦПСО», але витівку досить хитру.

Газета наголошує: за онлайн-монітором SaveEcoBot, на який усі посилаються, легко зрозуміти, що йдеться лише про коливання природного радіаційного фону, які в деяких інших регіонах України навіть вищі, ніж у «зараженому Хмельницькому». А використання пожежних роботів (яке росіяни оголосили «доказом» наявності радіоактивного зараження) легко й одразу пояснюється ризиком нарватися на нерозірані боєприпаси.

Отже, авторитетні світові ЗМІ проаналізували ці російські фейки і рішуче відкинули. Але їх розтиражували чимало «жовтих» ресурсів, і не лише в країнах «третього світу», а й у ЄС та США. Російські ж ЗМІ радо підхоплюють ці відгуки відвертих маргіналів і наводять їх на підтвердження начебто світового визнання власної «правоти».

Так, ресурс Газета.ru з претензією на «аналітичність» стверджує: Велика Британія може перетворити Україну на радіоактивне кладовище, постачаючи снаряди зі збідненим ураном. З посиланням на журналіста маргінального видання Myl Polska Яцка Меджицького Газета.ru повідомляє про начебто значне радіоактивне забруднення у Польщі й Словаччині, яке влада приховує, щоб не сіяти паніки.

На початку червня цього року російські ЗМІ поширили фейки й про «брудну бомбу», яку Україна нібито готувала підірвати на території росії. Інша версія російської дезінформації — підрибок бомби українськими спецслужбами на власній території, щоб звинуватити в цьому РФ.

Фейкометники держави-терористки будь-що намагаються обрехати Україну, проти якої ведуть збройну війну з 2014 року. ■

Продовження — у наступному номері «УМ».

ДОПОМОГА

Бог створив землю, все інше створили будівельники

«Бо ми — українці!»: бригади полтавських майстрів пліч-о-пліч із херсонцями відновлюють зруйновані села

Ганна ВОЛКОВА

Як відомо, 15 тилових областей України у рамках пілотного проекту «Пліч-о-пліч» об'єдналися, щоб до початку опалювального сезону відбудувати 26 населених пунктів Херсонщини, які найбільше постраждали від російської агресії. Зокрема, Полтавщина допомагає відновлювати села Чкалове і Правдине.

«Ми за все життя не зібрали б грошей, щоб відремонтувати хату»

Днями, за повідомленням пресслужби Полтавської військової адміністрації, на Херсонщині знову вирушила збірна бригада робітників будівельної та комунальної сфери. 36 робітників різних спеціальностей змінять попередню бригаду, яка два тижні працювала над розчищенням вулиць і житла після підтоплення внаслідок ворожого підризу Каховської ГЕС.

«Бригади будівельників продовжують роботи в 67 домогосподарствах. Загалом уже відремонтували 25 будинків місцевих мешканців. Будівельники працюють у складних умовах, але з великою любов'ю до країни та її людей. Дякуємо кожному, хто працює над відновленням країни», — йдеться у повідомленні.

Зокрема, у Чкаловому Білозерській громаді робітники з Полтавщини допомогли відновити житло подружжю — Лідії Бурим та Володимиру Пардемуленку. Це село дев'ять місяців перебувало під окупацією. До 24 лютого минулого року в ньому проживало 600 людей, нині — 400. Хтось евакуювався з нього одразу після вторгнення росіян, хтось пізніше, а літнє подружжя не змогло залишити домівку. Щоб вижити, чоловік з дружиною намагалися якомога менше показуватися на очі «асвабадателям». А ті нищили по дворах у пошуках продуктів, грабували будинки, виносили все, що потрапляло під руку... І водночас шукали... Бандеру.

Загалом у селі від ворожих прильотів постраждало 126 домоволодінь, серед яких і господарство Лідії та Володимира. Були влучання у двір і поряд з ним. Спочатку подружжя відновлювало обійстя своїми силами, як і всі, за принципом, щоб не капало на голови. Але якби не проект «Пліч-о-пліч», то невідомо, коли родина змогла б упертися з ремонтом. «Ми за все життя не зібрали б потрібних для цього коштів. Дуже дякуємо полтавцям за допомогу. Все швидко і якісно зробили», — вдячно говорить Лідія Бурим.

Бригада робітників із Полтавщини відремонтувала покрівлю будинку, замінила вікна та двері. Серед тих, кому полтавці допомагають відновлювати житло, — і родина Іванових. Подружжя також, попри небезпеку, не полишало рідної домівки.

— У перші дні було страшно. Війна стала справжнім шоком, але, коли вже до села окупанти заїхали, стресу не передає словами — тіло трусилося. Фактично дев'ять місяців ми прожили в підвалі, навіть за ворота не виходили. А росіяни ось тут зовсім поруч жили, — розповідає Тетяна Іванівна.

— Як можна було залишити все рідне? Власний дім? Вони б усе нажити з нього витягли, — додає її чоловік. — Там, де не було людей, геть усе розікрали.

За словами подружжя, окупанти виносили з покинутих хат односельці усе, що могли. До БТРів чіпляли причепи з сіток, а в них було людське майно: холодильники, телевізори, домашні речі. Особливо буряти були вражені, як тут заможного живуть люди.

Село зазнало значних руйнувань. Вирви від снарядів деінде сягали кількох метрів. Місцеві жителі розповідають, що окупанти активно використовували й фосфорні боеприпаси. Від хімічних сполук навіть руки світилися.

За всі дев'ять місяців подружжя принципово не взяло від

окупантів жодного пайка, пенсії чи інших «благ». Від усього відмовлялися! Вони незмінно вірили в Україну та ЗСУ. І дочекалися визволення.

Які були перші емоції, коли в село зайшли наші? Про це подружжя також добре пам'ятає.

— Я плакала від радості, — пригадує жінка. — ЗСУ — наші визволителі. Обіймали їх, виносили їжу, що в кого було. Дай Боже, більше подібного не переживатимемо.

Будинок родини Іванових також має значні пошкодження. Перебило й гараж. Довелося знімати покрівлю, більшу частину балок. Спочатку ремонтували житло своїми силами. Допомагали сусіди — хто чим міг. Роботу ж удалося завершити лише завдяки проекту «Пліч-о-пліч».

«Навіть не думали, що допомога надійде так швидко»

Оживає й Правдине Великоолександрівської громади, в якому до повномасштабної війни проживало 1 тис. 500 людей, а нині лишилось 600.

За словами начальника Полтавської ОВА Дмитра Луніна, внаслідок обстрілів там зруйновано або пошкоджено 424 будинки та п'ять закладів соціальної сфери. Приміщення сільради підлягає поточному ремонту. А ліцей, дитсадок та будинок культури потребують капітального. Фельдшерсько-акушерський пункт необхідно будувати заново.

Полтавці відремонтували вже 12 житлових будинків. Бригади фахівців встановлюють вікна, двері та лагодять дахи.

Житель Правдиного Сергій Супрун виїхав із села майже в перші дні окупації. Коли повернувся, то з родиною намагалися робити ремонт самотужки.

— Через поранення в ногу мене забрали в Білозерку. Будинок залишився без нагляду. Тут жили люди. Коли був касетний обстріл, уламками пошкодило ворота, вікна, шифер на даху, — розповідає чоловік. —

Володимир та Тетяна Іванови.

Руїни у Правдиному.

Будівельні роботи ведуться в режимі нон-стоп.

Фото пресслужби Полтавської ОВА.

На допомогу розраховували, але не думали, що все буде так масштабно та швидко. Нас тільки звільнили, і відразу прийшла допомога. Я дуже радий. Україна є Україна!

Загалом у підшефних селах без вихідних, у спеку і в дощ, працюють понад 60 спеціалістів будівельної та комунальної сфери Полтавщини. Стараються справитися з поставленими завданнями до початку опалювального сезону.

— Працюємо як одне ціле. Адже ми — українці! Працюватимемо й далі задля перемоги. А

вона неодмінно буде, — переконливо говорить один з будівельників на ім'я Роман.

Хід ремонтних робіт перебуває під особливим контролем голови Полтавської ОВА Дмитра Луніна, його заступників Олексія Бруслика та Максима Калініна.

За словами Дмитра Луніна, загалом із Полтавщини на відновлення двох сіл Херсонської області буде спрямовано 50 мільйонів гривень з обласного бюджету та бюджетів громад області. Частину коштів виділить держава. ■

Валерія МУСХАРІНА, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Дім — місце, де тебе зустрінуть рідні стіни. Дім — це комфорт, увага і підтримка. Дім — це велика затишна родина, з якою можна поділитися секретами й переживаннями. Саме про це унікальний кроссекторальний проєкт «ДІМ: Дитяча Інклюзивна Медіастудія», організований ГО «Громадське дитяче інтернет-телебачення і радіо «Веселка ТВ» за фінансової підтримки Українського культурного фонду в межах грантової програми «Культура без бар'єрів».

Поєднуючи культурні та креативні індустрії, аудіовізуальне, аудіальне, візуальне мистецтво із соціальною та освітньою сферами, він став значним кроком до розвиненого безбар'єрного суспільства в Україні, рівних можливостей для дітей з різними формами інвалідності й підтримки дитячої творчості та досягнень інклюзивного мистецтва нашого суспільства.

Протягом чотирьох місяців до реалізації взаємопов'язаних інклюзивних культурно-мистецьких заходів доєдналися 120 дітей різних нозологічних форм захворю-

ТВОРЧИСТЬ

ДІМ креативних дітей

Проєкт ДІМ, одним із партнерів якого є Національна спілка журналістів України, допомагає відкривати юні таланти

вань віком від 6 до 17 років. Серед них діти-переселенці та діти з територій, що постраждали внаслідок російської збройної агресії: з Києва, Василькова, Вишгорода, Гостомеля (Київщина), Каховки (Херсонщина), Донецька, Бахмута, Лимана та Білозерського (Донецчина), Сіверськодонецька, Старобільська та Ровеньок (Луганщина), Сімферополя, Харкова.

ДІМ — не просто назва проєкту, не збіг перших букв трьох слів: «Дитяча», «Інклюзивна», «Медіастудія», а справжнє відображення його місії. ДІМ рівних можливостей. ДІМ без бар'єрів. ДІМ дивовижних справ. ДІМ креативу та радості. ДІМ — здійснення дитячих мрій — наголосила голова ГО «Веселка» й керівниця про-

екту Діана Ібрагімова. За її словами, у рамках проєкту створили 5 різноманітних культурних продуктів: ток-шоу, телепрограма, радіопередача, мультфільм, відеоблог, а також відеофільм про ДІМ. Усі вони мають переклад українською жестовою мовою, який здійснили діти з порушеннями слуху — безпосередні учасниці Злата Іваненко та Єва Гоніна. Це додало проєкту додаткової унікальної значущості, а результати стали доступні глядацькій аудиторії з порушеннями слуху.

«Цей проєкт дозволив знайти та відкрити таланти кожної дитини, допомогти батькам вийти зі своїх хатинок та почати жити, радіти й бути просто щасливими», — наголосила директорка Цен-

тру комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю Дніпровського району міста Києва Марина Корява.

Урядова ексуповноважена з прав осіб з інвалідністю Тетяна Баранцова зазначила: «Немає нічого більш ефективного та продуктивного для розвитку дітей, їхнього самовдосконалення та впевненості в собі, ніж творчість і можливість активно долучитися до мистецтва. Те, що робить «Веселка ТВ», — це надзвичайно високий рівень і важлива для всього нашого суспільства діяльність».

Перша секретар Національної спілки журналістів України Ліна Куц, звертаючись до учасників проєкту, наголосила на важливості проєкту та нагадала, що вже упродовж 5 років НСЖУ із задоволенням підтримує ініціативи молодого покоління.

«Саме в часи широкомасштабної війни дуже важливо показувати нашу згуртованість, те, що для українців кожна людина важлива та має право розкрити свій талант. І наше завдання — створити ці умови. Це наша суперсила. Цей проєкт якраз і є одним із яскравих прикладів суперсили, що підтримує нас усіх», — додала вона. ■

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтава

Після прикрого інциденту, що трапився 6 серпня о 22.05, згадана 9-поверхівка на вулиці Квітуцій, 8 у Полтаві стала сумним видовищем: у правому крилі 2-го під'їзду зруйновані конструкції 2—4 поверхів, вибиті вікна, на 3-му поверсі знесено балкон — вибуховою хвилею його викинуло через дорогу в малинник, що біля сусіднього будинку. Уламки дісталися навіть вікон цього будинку (у них де-неде вибиті шибки), а в одному місці пошкодили балкон.

«Моторошно стає, коли бачиш, на що перетворилося мє житло»

«Вибух був такої сили, що, як подекують містяни, його було чути аж на Полівках (віддалений район на околиці обласного центру. — Ред.). Спочатку всі подумали, що це прилетів «подарунок» від росіян. Моя квартира на 5-му поверсі вціліла, а от автомобіль, що стояв біля під'їзду, постраждав від уламків, — розповідає полтавський фотограф Сергій Мошенко, котрий є мешканцем злочасного будинку. — Того вечора я сидів в оцій крайній кімнаті з відчиненим вікном — обробляв фотографії. Коли стався вибух, увесь будинок здригнувся. Мене з величезною силою підкинуло на стільці вгору. Наступної миті ми з дружиною вибігли в коридор до прогону, після чого я поглянув униз, щоб переконатися, що не завалено вихід з будинку. Тим часом усі люди дуже швидко спускалися сходами.

На 4-му поверсі ми разом з іще двома мешканцями підібрали потерпілого з квартири №100 — він був увесь у крові. Під його ногами провалилася підлога, тож чоловік отримав переломи стегна (зараз він перебуває в лікарні, медики оцінюють його стан як стабільний). На щастя, на момент вибуху його дружина й діти були в іншій кімнаті, тому не постраждали. І вже коли я відганяв свою автівку, завалену уламками, під'їхали автомобілі поліції, ДСНС, екстреної медичної допомоги, аварійної газової служби тощо.

Оперативно відреагувала й міська влада. 2—4 аварійні поверхи з правого крила під'їзду працівники ЖЕО № 2 заблокували, щоб до них узагалі не було доступу. Іще додаю, що спільна біда згуртувала мешканців нашого будинку: ми створили чат у соцмережі, завдяки чому тепер маємо можливість швидко обмінюватися повідомленнями й у разі необхідності підтримувати одне одного: допомогти переїхати, вивести речі тощо.

А взагалі вважаю: мешканців нашого під'їзду вберегли небеса, адже всі, слава Богу, живі. На щастя, під час вибуху ніхто не гуляв біля під'їзду, нікого не було в ліфті, який через вибухову хвилю застряг між поверхами. Звичайно, всі ми пережили шок. Самі розумієте, через цю розв'язану росією війну чи не в усіх і так розвинулися порушення психічного стану. А тут іще отакий стрес...»

На відміну від Сергія одна жінка в літах відмовляється від розмови, пояснюючи: «Мені 74 роки, і якщо зараз почну говорити, моя мова буде незв'язною. Досі приймаю заспокійливі засоби — не можу отямитися від того, що трапилося».

Мешканка квартири на 2-му поверсі Ірина Черпакова в одну мить лишилася без житла. Вона пригадує: «Я лежала у спальні в ліжку й читала книгу. Коли пролунав вибух, схопилася з місця

ПІЛЬНУЙ!

Не тисни на газ

Спочатку всі подумали, що це прилетів «подарунок» від росіян: мешканці багатоквартирного житлового будинку потроху оговтуються від вибуху балона

Внаслідок вибуху газу найдуже постраждали квартири 2—4 поверхів правого крила 2-го під'їзду.

не відразу. А вже коли почала падати стеля, підскочила й побігла до вхідних дверей. Пощастило, що бетонна плита перекриття, падаючи, не зачепила мене й не прибила. Без сумніву, відіграло свою роль везіння — стеля почала падати й повисла над ліжком на арматурі. Брат сфотографував кімнати моєї квартири після вибуху. Моторошно стає, коли бачиш, на що перетворилося мє житло. Вибито всі вікна, у вітальні та спальні обвалилася стеля, уламки плит, коли падали, потропили меблі, один із них застряг у серванті. Великий телевизор уцілів, але до нього не добратися.

Побачивши, що деякі плити перекриття ще висять під нахилом і будь-якої миті можуть упасти, до моєї вітальні не наважилися зайти навіть рятувальники. Що буде з моєю квартирою — поки невідомо. Як нам повідомили, фахівці ще мають провести обстеження пошкодженого внаслідок вибуху газу житла, аби з'ясувати, чи воно взагалі підлягає відновленню».

Ірину прихистила сім'я брата, яка мешкає у квартирі цього ж під'їзду на 9-му поверсі. Більшість родин із пошкоджених квартир переселилися до родичів, друзів.

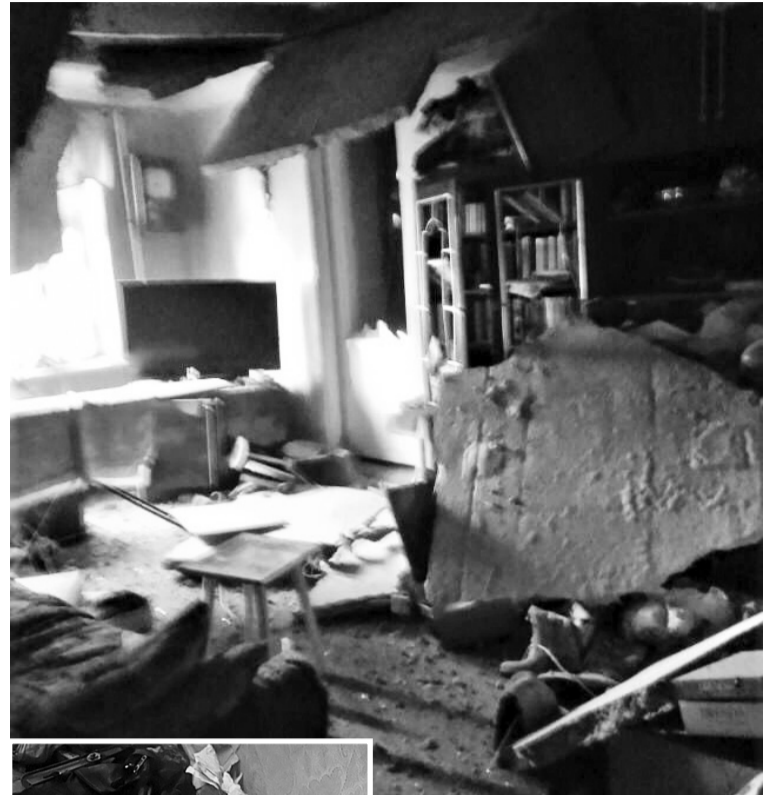
«А що тут розказувати? — знизує плечима ще одна мешканка нещасливого будинку — Ірина Ковра (її квартира розташована в лівому крилі під'їзду, а відтак не постраждала). — Вибух був страшної сили. Вийшовши ж на вулицю, побачила оцю картину, яку зараз бачите й ви. Щоправда, вона була ще страшнішою. Бо це вже прибрали уламки, що були розкидані довкола. Ми не знаємо всіх деталей, що саме привело до такого кричущого інциденту. Зрозуміло одне: всім нам треба бути освіченішими, обачнішими й відповідальнішими не тільки перед собою, а й перед іншими людьми. Адже багатоквартирний будинок — це той же гуртожиток, де треба дотримуватися правил проживання. Люди ж

не думають про безпеку, несучи додому балон із газом, паливе, інші горючі речовини. Звісно, я не говорю про те, що під час воєнного стану, коли прогноують, що наступна зима буде ще складнішою за минулу, людям не потрібно шукати якийсь вихід. Водночас переконана: купуючи альтернативні пристрої для обігріву, освітлення, приготування їжі, треба цікавитися, наскільки це безпечно. Думаю, всі ми винесемо з цього страшного випадку урок».

Встановлювати будь-які газові балони у квартирах багатопверхівок суворо заборонено

Як поінформував відділ комунікацій Головного управління Національної поліції України в Полтавській області, поліція Полтави розпочала досудове розслідування та встановлює всі обставини надзвичайної події. За словами начальника відділу поліції № 1 Олега Нагайцева, під час першочергових слідчих дій встановлено, що вибухнув туристичний газовий балон об'ємом близько 8 літрів, який поставили в тамбурі між двома квартирами 3-го поверху. Внаслідок цього тілесні ушкодження отримав 73-річний власник газового балона, його 72-річна дружина та їхній 44-річний сусід. Потерпілих з опіками різного ступеня тяжкості та травмами медики госпіталізували. Також встановлено, що внаслідок вибуху було серйозно пошкоджено кілька квартир житлового будинку. За цим фактом слідчий підрозділ поліції під процесуальним керівництвом Полтавської окружної прокуратури відкрив кримінальне провадження за ч. 1 ст. 270 («Порушення встановленого законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки, якщо воно спричинило виникнення пожежі або аварії, якою заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі») Кримінального кодексу України. Тривають слідчі дії.

Впродовж кількох днів після вибуху біля будинку №8 на вулиці

Під час першочергових слідчих дій встановлено, що причиною надзвичайної події став вибух туристичного газового балона.

Ось такий вигляд після вибуху газу має житло Ірини Черпакової. Фото автора, з сайту ГУ Національної поліції України в Полтавській області та надане Іриною Черпаковою.

ни чи пальники розраховані на використання на природі, а не в домашніх умовах».

Під час засідання виконавчого комітету Полтавської міської ради було прийнято рішення про виплату одноразової матеріальної допомоги містянам, які постраждали внаслідок вибуху газу в згаданому будинку. На ці виплати виділили 245 тисяч гривень. Зокрема, постраждалими мешканцям із будинку № 8 на вулиці Квітуцій виплатять по 10 тисяч гривень, а з будинку, що розташований поряд, — по 5 тисяч гривень. А далі вже оцінюватимуть конкретні збитки й вирішуватимуть подальшу долю квартир, що перебувають в аварійному стані.

Тим часом в АТ «Полтавагаз» нагадують: встановлювати будь-які газові балони, зокрема й туристичні, у квартирах багатопверхівок категорично заборонено. Не можна використовувати їх також на балконах, цокольних поверхах, у підвальних та горішніх приміщеннях. Хоч такі прилади і зручні в користуванні, вони дуже небезпечні, адже нерідко стають причиною вибухів, пожеж та отруєння чадним газом.

Якщо ж маєте нагальну потребу у придбанні побутового газового балона, купуйте лише якісну сертифіковану продукцію в ліцензованих точках продажу, а також чітко дотримуйтеся правил безпеки. Насамперед систематично перевіряйте цілісність металевої посудини (для цього треба обробити всю зону вентиля та іржаві місця густим мильним розчином — про наявність витоків газу «сигналізують» бульбашки). Зберігати газовий балон потрібно у приміщенні, яке добре провітрюється, в недоступному для дітей місці. Причому при його зберіганні, а також транспортуванні не можна допускати значного перепаду температур, адже внаслідок цього він може вибухнути (за дуже низької температури газ стає зрідженим, а при її зростанні — розширюється). Не можна встановлювати газові балони поряд з іншими нагрівальними приладами, а також залишати їх під прямими сонячними променями. Робочий газовий балон треба тримати тільки у вертикальному положенні, а після його використання — щільно закривати вентиль. ■

Також мешканці зверталися з проханням допомогти їм забрати з квартири документи, врятувати домашніх улюбленців тощо.

На жаль, в Україні трапляються непоодинокі випадки вибухів навіть малих газових балонів. До цього призводять неправильні експлуатація та зберігання таких приладів. Насамперед люди мусять знати, що їх треба купувати тільки у спеціалізованих магазинах, і вони неодмінно мають бути сертифіковані. А зберігати їх варто поза житловими будівлями (та навіть переміщення балонів із холодного приміщення до теплого може спричинити розширення газу і призвести до вибуху). У жодному разі не можна їх якось переобробляти, бо це теж небезпечно, — будь-які самовільні дії з газовим обладнанням заборонено. Та й загалом туристичні газові бало-

ІДЕНТИФІКАЦІЯ

Скаутське братерство

Як польські харцери допомагають українським дітям

Наталка ШАМАНОВА

Під час війни закордонні скаутингові організації допомагають українським дітям відчувати підтримку, навчитися цікавого та корисного і пережити радість пригод у колі однодумців.

Сто років тому «Пласт» заборонили більшовики

Становлення скаутського руху у світі розпочалося 1908 року з видання книги англійця Роберта Бейден-Поуелла «Скаутинг для хлопців». Уже за кілька років скаутські організації з'явилися в більшості країн Європи, зокрема й в Україні, але їх розвиток залежав від історичних обставин.

В Україні з 1911 року рух служив справі об'єднання молоді, що прагнула утвердження самостійної Української держави. Скаутам симпатизував Симон Петлюра, а козацька назва «пластуни» закріпилася завдяки Петрові Франку. Але 1922 року «Пласт» заборонили більшовики, тож до відновлення незалежності організація діяла винятково в діаспорі.

Польський різновид скаутингу — «Харцери» — діє з 1910 року. В різні історичні періоди змінювалася його роль і особливості діяльності, але протягом століття організація не зазнавала цілковитої заборони й ліквідації на своїх теренах.

У часи Польської Народної Республіки харцери продовжували роботу, зберігаючи певну автономію від компартії, хоча їх і змусили до самоізоляції та виходу з міжнародних скаутських організацій. Повномасштабна війна в Україні стала поштовхом для реалізації на практиці головної ідеологічної складової скаутингу — братерства і взаємодопомоги. Силу єдності скаутів відчула і наша родина.

Тимчасово переміщених через війну українців зустріли в одностроях польські скаути

Моя донька Мирослава мріяла про скаутинг давно. У 2018 році ми навіть подавали заявку до «Пласту», але в місті бракувало виховників, тож доньку записали в резерв «до кращих часів». Мрія дитини реалізувалася там, де менше всього очікували, — в евакуації.

У березні 2022 року, рятуючись від війни, ми пішки перетнули польський кордон. Першими нас зустріли хлопці та дівчата в одностроях польських скаутів. Вони реєстрували новоприбулих у пункті розподілу біженців, координували дії і всіляко підтримували бойовий дух розгублених українців, серед яких були переважно мами з дітьми.

«Я хочу бути, як вони!» — заявила тоді донька. За кілька місяців ми зустріли дівчат у харцерських мундирах на святковому ярмарку, де ті продавали печиво. Донька сама підійшла і попросила контакти їхнього керівництва.

Я мала сумніви щодо доцільності реалізації доньчиної мрії за межами України. Все ж скаутинг включає не лише пригоди та мандрівки, а й патріотичне виховання. Польський хар-

Цього літа в харцерів відпочивали школярі з Городка, що на Хмельниччині.

цер у моїй уяві — потенційний зразковий громадянин Польщі, дієвий патріот і вірянин католицької церкви.

Українська ж дитина повинна і в екзилі зберігати свою українську ідентичність. Варто зазначити, що в Польщі діють осередки «Пласту» — українсько-польського скаутингу, але переважно в столиці та великих містах, тож долучатися на постійній основі, живучи в маленькому містечку, до них неможливо.

Після кількадесяти роздумів я все ж написала на емейл осередку і поцікавилась, чи приймають до організації дітей іноземців. Того ж дня отримала дуже доброзичливу відповідь від керівника, пана Болеслава Неваджі, що харцером може стати кожен охочий, а також адресу і час проведення зборів.

За кілька днів ми вперше завітали до штабу, щоб остаточно визначитися, чи підходить організація нам, а ми їй. Так моя донька стала скауткою місцевого осередку ZHP 321 Fortis ignis.

Нині позаду рік розваг, походів, ігор, участі в екологічних та благодійних акціях, отримання відзнак, грамот та двотижневий літній наметовий табір зі столлярною та човновою справою, орієнтуванням у лісі, екскурсіями, співами біля вогнища.

Головна причина, чому ми прижились в організації, — атмосфера поваги, прийняття та застосування виховниками принципів міжкультурної взаємодії під час роботи з дітьми. А ще я трохи заздрю білою заздрістю тому, що польські харцери мали змогу послідовно працювати понад сотню років — у декого з друзів доньки харцерами були батьки, дідусі й бабусі. Це об'єднує покоління.

Скаутам симпатизував Симон Петлюра, а козацька назва «пластуни» закріпилася завдяки Петрові Франку.

Бути собою

Мирослава — єдина українка в групі Fortis ignis. З її появою деякий час навіть повідомлення в чаті організації дублювали українською. Пояснили, що розуміємо польську мову, але вдячні за проявлену турботу.

Як я і думала, окрім загальноназиваючих занять, у програмі роботи з дітьми є компо-

Польські скаути радо прийняли до себе українку.

Фото надані Наталкою ШАМАНОВОЮ.

нент патріотичного виховання, адже кожен має знати гімн, герб, прапор і основні символи країни, в якій живе. На одному з таких занять доньку попросили заспівати Гімн України, розповісти про значення тризуба. Також під час гри діти разом склали пазли — герби Польщі та України.

Патріотичне виховання відбувається за принципом міжкультурної взаємодії, діалог ведеться на засадах «рівний рівному», в якому кожен залишається собою. На стандартних харцерських мундирах криплять значки та нашивки встановленого зразка, але донька як виняток носить також значок-тризуб.

До релігійних заходів протягом року діти не долучалися,

а під час літнього таборування недільну месу відвідували за бажанням. Варто зауважити, що, попри військові атрибути — форму, нагороди, в польському скаутингу відсутня мілітарна складова — стрільба чи самооборона. Натомість дітей навчають вправлятися зі столлярними інструментами, орієнтуватись у лісі, веслувати. Також дітей

залучають до благодійних акцій — щорічного збору коштів Wielka Orkiestra Swiatecznej Pomocy. Зібрані кошти використовуються, зокрема, і для підтримки української медичної сфери.

Найцінніше, що дав доньці досвід харцерства, — доброзичливе середовище, в якому можна навчитися цікавого та корисного. Шкільний колектив, де діти об'єднані суто за віком, не гарантує того, що разом їм буде цікаво. До іноземців ставлення може бути різним — від цікавості до несприйняття. Скаутинг об'єднує дітей за спільними інтересами, а виховники розвивають командний дух.

Канікули з харцерами

Під час літніх канікул скаутські осередки проводять табори для дітей. Донька разом зі своїми колегами та виховниками відпочивала в лісовому таборі міста Лонке Поморського воеводства. У таборі були не лише українські діти, залучені до харцерського руху, а й запрошені гості. Цього літа в харцерів відпочивали школярі з Городка, що на Хмельниччині.

«Сохачев — місто-побратим Городка. Вже не перший рік політа на запрошення польської сторони ми відправляємо на оздоровлення близько 20 дітей, польські діти також бували в Україні. Через пандемію, а

Під час гри діти разом склали пазли — герби Польщі та України.

потім повномасштабну війну ця співпраця була на паузі.

Цього літа 40 наших дітей мали можливість два тижні відпочити в харцерському таборі. Це стало для них нагородою за досягнення в навчанні, спорті, мистецтві та громадській діяльності», — розповідає Жанна Максимова, кураторка мандрівки.

Більшість дітей вивчають польську мову як другу іноземну, тож для них ця поїздка стала ще й можливістю вдосконалити мовні навички. Також вони мали можливість дізнатися про польську культуру, розповісти про українську, продемонструвати свої таланти. Разом з польськими дітьми співакали українських та польських пісень: «Гей, соколи», «Василину», «Гуцулку Ксеню».

Ми підготували мистецький флешмоб, піднімали польський та український прапори, було очевидно, що для наших дітей це був не просто виступ. Було помітно, що, на відміну від місцевих дітей, наші реагують на гул літаків у небі, голосні звуки.

Табір проходив у сосновому лісі, на березі озера, тож вони змогли відпочити від шуму і повітряних тривог. Діти відвідали Гданськ, Битівський замок, музей Фридерика Шопена, де вразили польських виховників грою на фортепіано. Загалом у школярів лишилися незабутні враження від поїздки і гостинності поляків».

Українці — європейці

На прикладі залучення українців до скаутингу ми бачимо, як західні країни-сусідки намагаються подарувати дітям радісні миті дитинства. Водночас безліч українських дітей з окупованих територій депортовані під виглядом таборування та оздоровлення до РФ та залучені до молодіжних військово-патріотичних організацій країни-агресорки. Створюються нові осередки «Юнармії» — мілітарної дитячої організації, що фактично готує нові кадри для війни проти України.

У Криму, на окупованих територіях Донецької та Луганської областей це триває десять років, і півтора року — на Херсонщині та Запоріжжі. Після звільнення території варто враховувати цей фактор, адже молодь, яку цілеспрямовано росли в ненависті до України, потребуватиме особливої уваги.

Майбутнє українських дітей нерозривно пов'язане з Європою, де вони почуватимуться вже тепер рівними серед рівних. Хочеться вірити, що після перемоги ми вже в Україні прийматимемо дітей з-за кордону й зможемо наповнити їхнє перебування так само добром і повагою. ■

ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

Ідеологія «понять»:

флюїди, фокуси, фейки

Костянтин РОДИК

Отже, ще раз про вплив філософа Івана Ільїна (1883—1954) на нинішню ідеологію Кремля. Не задля копірвання у брудній тамтїй білизні, а до розуміння, з чим маємо справу, чого очікувати надалі та як усьому цьому ефективно протиставитися.

Перший, хто ретельно проаналізував циркуляцію ільїнських тез у російському владному дискурсі, став дослідник тоталітаризму Тімоті Снайдер з Єльського університету, про що йшлося у попередній статті: «Дізнавшись більше про ідеї та вплив Ільїна, можемо глянути на цю дорогу до несвободи в пошуках світла й виходів». Викладена ним історія вельми захоплива. Настільки, що змусила прочитати дві засадничі праці Ільїна — «Про спротив злу силою» та «Отрута большевізму» — і низку його статей з актуальних тоді політичних проблем.

Отоді-то й закрився сумнів: а чи не переопініоє пан Снайдер власне філософське значення творів Ільїна? Так, до большевістського перевороту 1917-го Ільїн перебував у цілком академічному річизі — досліджував спадщину Гегеля, одного з найскладніших для розуміння мислителів. Досліджував, кажуть, ретельно; деякі його висновки актуальні для гегелезнавства й дотепер. А тоді стався, сказати б, ПТСР від «великої октябрьської» — Ільїн припинив ставити собі суто філософське питання «чому» й заціквився на векторах помсти — «хто винний» і «що робити».

Вже на еміграції (з 1922-го) він пише твори, засновані не на доказах, а на емоціях, — науку заступає віра. Ось вичитую в Ільїнових текстах про світосприйняття росіяні: «Дває основи правосознання: правосвідомість і вера в царя». З точки зору філософії, це заборонений прийом: пояснення більшого непряним меншим. Інакше кажучи, парад авторських «аксіом». А якщо поглянути на цю тезу через соціологічну оптику, то видно: Ільїнова «правосвідомість» — це життя «за поняттями», де «правосвід» є аналогом тюремного кодексу, а «вера в царя» — банальний авторитет злодія в законі.

У політологічному ж сенсі тезу Ільїна можна інтерпретувати так: «Мафіозна держава фашистського зразка», — як влучно звів до загального знаменника різноманітні означення нинішнього московського режиму історик Василь Ткаченко (За Ідентичність і Незалежність. Війна Росії проти України: історичні паралелі. — К.: Кліо, 2022). У Снайдера, до речі, це виглядає так: путін створив «державну монополію на корупцію... Те, що в 1990-х було олігархією кланів-суперників, перетворилося на клептократію, за якої держава сама стала єдиним олігархічним кланом».

А ще надбав у «філософа» Ільїна таке: «Нравствєнна удобособлазнімость руского народа». Далі про суть цього «феномена» — анічирк. Зрештою, як і у всіх російських інтелектуалів, з Тютчева починаючи («Умом Росію не понять... В Росію можно только верить»). Усе це нагадує схему з індульгенціями, яку колись підтримав необачний Папа Римський, спричинивши з'яву Реформації і море крові за тим.

Ільїн у своїх інтерв'ю неоднораз наголошував: я — поза політикою. Він відмовився писати промотексти про Гітлера і його систему правління, через що злетів з посади керівника росій-

ського наукового інституту, фінансованого німецьким урядом. Це зрозуміло: Ільїн був таким собі самураєм зниклої росії і, попри ненависних йому леніна-сталіна, яких вважав короткочасною перверсією, не міг дозволити собі дифіраблів на адресу тих, хто зазіхає на його батьківщину-атлантиду. Але позиція «поза політикою» — засадничо антифілософська: за такої постави теорія не потребує перевірки практикою. Відтак система доведень не потрібна. Філософія у класичному розумінні геть зникла. Лишилася філологія, в чистому вигляді. Додам: якісна, стилістично ваблива філологія.

До речі, Іван Ільїн став членом спілки письменників Райху (як такий, що має у роду справжніх арийців по материнській лінії). Але ж не якогось там філософського об'єднання — ті німці розуміли його справжню вагу. Утім, нині всі тільки й кажуть: філософ Ільїн. Авжеж, близько півсотні видань-перевидань під цим статусним титулом. У Снайдера є фраза: «Нормалізація російських симптомів — зараза інших» (Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка. — Л.: Човен, 2022). Схоже, поважний науковець підсвідомо піддався цій заразі щодо ідентифікації Ільїна. Вважаючи його «філософом», він зосереджується на ільїнових висновках, а не на способі їх видобутку. А ці способи геть дезавуюють філософський статус.

Коли про всіх цих розмислах мені потрапила до рук вже цитована книжка «За Ідентичність...», вразила суголосність уміщеного там циклу статей історикіні Лариси Якубової: «Безапеляційність... банальне незнання історії, перетворення її на конгломерат вибірково екстрапольованих фактів... Його історичні уявлення давно і безнадійно застаріли... Ільїн постійно дискутує з уможлядними політичними ідіотами. В жодному випадку не йдеться про відкрити критики певних політичних мислителів чи науковців... Ільїн ставить сам собі абсолютно дурні запитання і з успіхом доводить їхню глупоту».

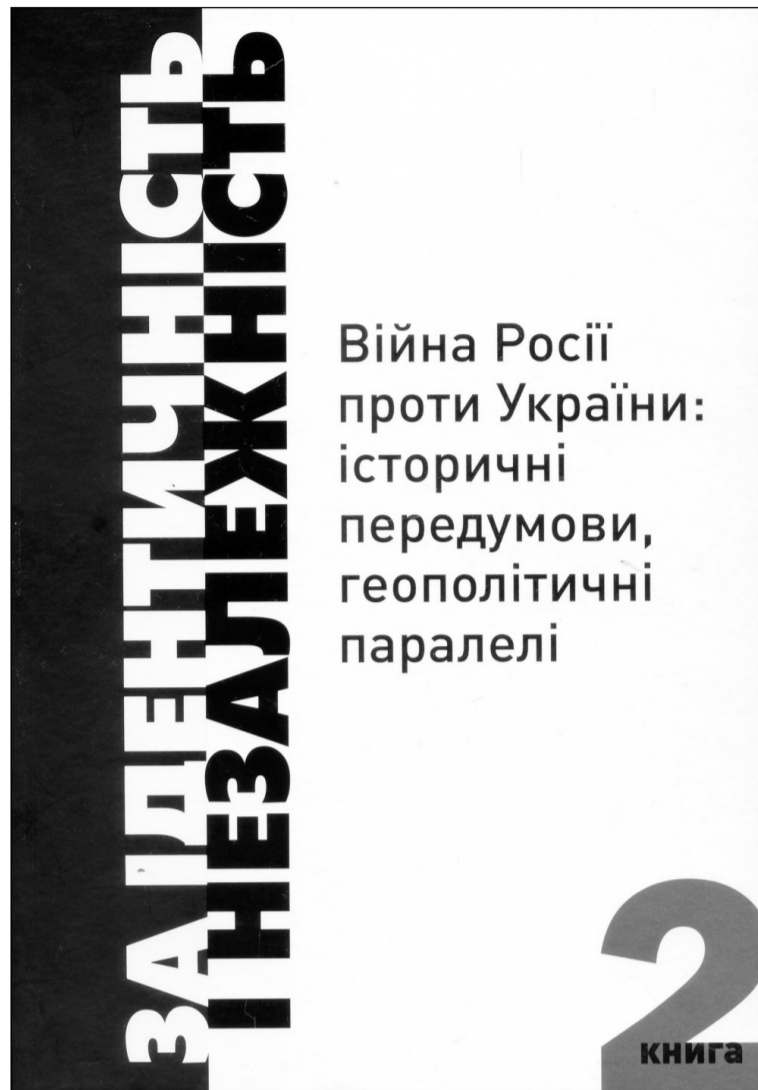
Гадаю, Якубова краще за американського колегу Снайдера відчуває «рускомірні» флюїди Ільїна, хоч вона й погоджується зі Снайдеровою теорією неминуєчости-вічності, щоправда, з застереженням: «В росії, де історичний і політичний час штучно зупинений, цього не розуміють. Власне, в цьому і полягає фокус». І тут доречний коментар російського письменника першого ряду Віктора Пелевіна: «Базарні фокуси колишніх часів здаються за епо-

хи занепаду священнодійством... Проте чим було священнодійство давніх насправді, звироднілі нащадки не можуть навіть гадати — якщо, звісно, вони не належать до розряду фокусників та літератів» (ДПП (нн). Діалектика Переходного Періода из Ниоткуда в Никуда. — Москва: Эксмо, 2004).

Фокуси Ільїна, які реанімують сучасні російські базарні «фокусники», за Якубовою, такі: «За Ільїним, увесь світ, крім росії (причому в її монархічній версії), — суть історична аномалія». І тут вона солідаризується зі Снайдером, який зазначає, що «ця концепція допомогла грабіжникам змалювати себе як визволителів... Оскільки росія не лицемірить, вона — невинна». Остання теза є, в суті справи, улюбленою формулою путіна «сам дурак», котрею він зазвичай користується, уникаючи незручних інтерпретацій своєї зовнішньої політики.

Проте інколи пані Якубова рішуче не згодна з паном Снайдером. Останній пише про творений у росії «симулякр демократії, який рекомендував Ільїн». Так, концепт «суверенної демократії» був актуальний для кремля з 2006-го до 2012-го (коли політичну опозицію було повністю зачищено), але Ільїн до того прямого стосунку не має. «Ільїн переконаний і непримиренний монархіст. Республіку він вважає не просто не властивою російській історії, а руйнівною, — пише Якубова. — За Ільїним, Білий рух — це православний фашизм, а італійський фашизм є секулярним підвидом білого фашизму. Фашизм — це насилля во благо... Тяжкий хрест «православного воїна» (читай — Білого руху), який змушений чинити зло, аби затвердити добро... Рецензуючи працю «О сопротивлении злу силою», Зінаїда Гіппіус влучно зауважила, що всюди, де Ільїн використовує слово «любов», його слід було б замінити на «ненависть».

Коротше, узагальнена характеристика «філософії» Ільїна, за Якубовою, така: «Задумливей ідеологічний кайф, закамурфльований під божественні одкровення». Умберто Еко якось розмірковував про «Маніфест комуністичної партії» й означив його як «розова зипсованих умів» (Маятник Фуко. — Х.: Фоліо, 2014), як такий собі інтелектуальний тероризм. Це — шлях Леніна, який використав для своєї легітимізації в європейській соціал-демократії імена Маркса—Енгельса, їхню ранню брошуру, яка до того пів століття припадала пилом. Для путіна

Війна Росії проти України: історичні передумови, геополітичні паралелі

роль «Маніфесту» відіграв реанімований Ільїн.

Поважний американський журнал Foreign Policy щороку складає топ-100 «глобальних мислителів сучасного світу». Там «зіпсуті розуми» фігурують під толерантною рубрикою «агітатори». 2014-го до цього списку потрапив російський соціолог Александр Дугін. Його та його друга, письменника Александра Проханова, пані Якубова згадує як впливових послідовників Ільїна: «Проханов лише довів до повного абсурду вищадливість ільїнських словникових конструкцій, а Дугін додав гарну порцію ненависті та патологічного цинізму». Як на мене, справа трохи складніша: обидва персонажі дійшли суголосності Ільїну «істин» самотужки, й обидва згадують його украй неохоче, бо він їм — конкурент. Через те не Дугін із Прохановим, як дехто вважає, просували Ільїна в голову путіна.

А хто? Ми ж не думаємо, що путін знайшов Ільїнові книжки у публічній бібліотеці? Домінантна думка експертів — це зробив Владіслав Сурков: «Переповів тези патріарха російського фашизму мовою, зрозумілою московській політичній та фінансовій тусовці» (Л. Якубова). Перше згадування путіним Ільїна — і то у промові найвищого рівня, у посланні Федеральним зборам — датоване 2005 роком. Сурков тоді обіймав посаду заступника глави кремлівської адміністрації і водночас головного помічника президента з питань внутрішньої політики. Цей зловісний персонаж заслуговує на детальну характеристику — на майбутньому Нюрнберзі-2 він сидітиме на стільці Геббельса.

1964 року народження; за батьком — чеченець; давній-добрий приятель Кадирова; служив, за свідченням одного з міністрів оборони рф, у спецназі гру; через два роки по демобілізації (1987) став охоронцем майбут-

нього олігарха Ходорковського, який тоді очолював комсомольський Центр молодіжних ініціатив в одному з районів москви, згодом очолив там рекламний відділ; через десять років міняє Ходорковського на іншого олігарха — стає заступником Фрідмана в «Альфа-банку»; 1998-го сурков уже піар-директор ОРТ, а наступного року потрапляє до штату адміністрації президента — працював там на керівних посадах і за Єльцина, і за путіна, і за медведева, і знову за путіна. Під час Помаранчевої та Революції гідності сурков був ініціатором силового придушення; 2015 року Валентин Наливайченко, тодішній голова СБУ, звинуватив його у керівництві снайперами, які розстрілювали Майдан. Під час другої каденції нинішнього ватка рф сурков розробив концепцію «суверенної демократії» як програму захисту від «кольорових революціонерів»; першим організаційним кроком стало обмеження виборчого права: «Виправдовуючи кінець виборних губернаторств, сурков, цитуючи Ільїна, наполягає, що росіяни ще не знають, як голосувати» (Т. Снайдер). Займався кадровим питанням анексії Криму, а далі формував структури ЛНР/ДНР; творець Мінських угод.

В одному з інтерв'ю сурков сказав, що його роботою завжди було одне й те саме — «створювати реальність». Сьогоднішній путін — це нова реальність порівняно з його першим президентським терміном. Роль Суркова у створенні цієї нової реальності — чи не ключова.

Принада двотомової книжки «За Ідентичність і Незалежність» — у її формі катехізису: максимально адаптовані до масового сприйняття відповідні науковців на основні запитання. І це робить її одним із найкращих науково-популярних історичних видань 2023-го. ■

■ НА ЗДОРОВ'Я!

Хай вам риба і озеро!

Корисні рибні страви, які зможе приготувати кожен

Валерія МУСХАРІНА,
студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Лосось, тунець, форель, хек, короп, судак, сібас, дорадо тощо... Видів риби, що мають безперечну користь для здоров'я, існує безліч. Багаті на білок, вітаміни, мінерали та інші життєво важливі поживні речовини, рибні страви — ще й низькокалорійні. Отож, не дивно, що риба є невід'ємною складовою раціону харчування кожної людини, а дієтологи радять регулярно її споживати всім — дітям, дорослим та людям похилого віку.

Цей продукт набагато корисніший за курятину, яловичину та свинину. Рибні страви чудово засвоюються організмом, тож їх без побоювання можна давати дітям, а завдяки високій харчовій цінності, легко готувати різними способами.

Із риби готують різноманітні супи, варять, смажать, тушкують, фарширують, запікають і навіть роблять котлети й відбивні. Вона слугує чудовою основою для салатів або соусів, а також використовується як начинка для пирогів.

Чому б не приготувати якусь смачну страву з цього незамінного продукту на радість усій родині?

Запечене філе хека в лаваші — смачніше за шаурму

Така закуска в кошиках із лаваша дуже швидко готується. В результаті у вас вийдуть апетитні конвертики з рум'яною скоринкою і соковитим вмістом, що підійдуть як на святковий стіл, так і щодня. До того ж можна експериментувати з різними видами риби: від хека до лососевих порід. Вам знадобляться:

- Лаваш — 1 шт.;
- Філе хека — 4 шт.;
- Курячі яйця — 2 шт.;
- Сметана (20%) — 1 ст. л.;
- Цибуля — 1 шт.;
- Сир твердий — 70 г;
- Олія — 50 мл;
- Сіль — 0,5 ч. л.

Цибулю дрібно нарізаємо і обсмажуємо на олії. Кожне філе хека розрізаємо на три поздовжні тонкі смужки. Вони повинні бути приблизно однакової ширини.

У миску розбиваємо яйця. Додаємо сметану. Потім солимо й усе добре перемішуємо. Додаємо в ячну суміш обсмажену цибулю і знову перемішуємо.

Твердий сир натираємо на дрібній тертці. Тонкий лаваш нарізаємо невеликими квадратами (за кількістю смужок риби). Розігріваємо духовку до 180 градусів.

У силіконові форми вставляємо паперові формочки для випічки кексів. У формочки кладемо квадрати лаваша. Смужки хека згортаємо в рулети і поміщаємо в кошики з лаваша. Додаємо приблизно по 1 ст. ложці ячної суміші в кожен кошик. Намагаємося рівномірно розподілити суміш, щоб вистачило на кожну порцію. Зверху посипаємо тертим сиром.

Відправляємо в розігріту до 180 градусів духовку приблизно на 20 хвилин. Смакуємо!

Запечена скумбрія — звичайна основа для ваших варіацій

Свіжоморожена скумбрія — стандартний продукт рибного меню. Її можна з легкістю знайти на будь-якому ринку або в супермаркеті, ще й за доступною ціною. Отож і рецепти з цієї риби дуже різноманітні, прості й смачні водночас. Наприклад, запечена скумбрія —

Рибні відбивні — ніжні та соковиті

Кілька, тюлька чи анчоуси — не тільки продукти засолювання. З такої риби можна приготувати безліч інших страв, наприклад, рибні відбивні — дуже популярний одеський рецепт. Звичайно, «відбивними» такі рибні котлетки не можна назвати — бо ж відбивати нічого і не потрібно. Однак страва виходить напрочуд ніжною і з приголомшливо чудовим смаком. Вам знадобляться:

- Свіжа кілька (тюлька/анчоуси/корюшка/дрібна салака/мойва) — 500 г;
- Яйця — 2 шт.;
- Борошно пшеничне — 2 ст. л. з гіркою;
- Цибуля зелена — 0,3 пучка;
- Олія соняшникова — 60 мл;
- Сіль — за смаком;
- Перець чорний мелений — за смаком.

Рибу ділимо на філе (видаляємо голови, нутроці і хребти). Перекладаємо його в миску, а відходи викидаємо.

В іншу ємність розбиваємо яйця, додаємо сіль і чорний мелений перець. Збиваємо виделкою або маленьким вінчиком. Всыпаємо борошно та ретельно перемішуємо до отримання тіста. Воно має бути трохи густіше, ніж для млинців.

У миску з рибними філе переливаємо тісто. Туди ж додаємо нарізану тонкими кільцями зелену цибулю та перемішуємо.

У пательні розігріваємо олію (по 1 ст. л. олії для однієї відбивної). Ложкою викладаємо рибний фарш.

Смажимо рибні відбивні з обох боків до рум'яної скоринки, вогонь має бути середній. Подаємо до столу в гарячому, теплому або охолодженому вигляді — смачно буде в будь-якому разі. Смачного!

Рибні палички із йогуртовим соусом для дітей та дорослих

Неймовірно ніжний є рецепт від шеф-кухара Євгена Клопотенка. Рибні палички — це чудовий спосіб зробити фарш не тільки більш привабливим за формою, а й корисним за змістом, бо саме він створений для запікання. Страва чимось схожа на знамениті курячі нагетси, бо рибні палички виходять такі ж золотаві та хрумкі. До того ж вони чудово смакують як у теплому, так і охолодженому вигляді. А якщо урізноманітнити страву різними соусами: йогуртовим із зеленню або кетчупом чи аджикою — від очих поласувати відбою не буде. Вам знадобляться:

- Для рибних паличок:
- 2 філе минтая;
- 350 г панірувальних сухарів;
- 150 г борошна;
- 1 яйце;
- 1 жовток;
- Сіль та перець — за смаком.

- Для соусу:
- 200 мл йогурту;
- 10 гілочок зелені кропу / петрушки;
- 1 ст. л. соку лимона.

Спочатку зробимо фарш. Філе минтая (2 шт.) пропускаємо через м'ясорубку. Якщо потрібно, робимо це два рази, аби він вийшов ніжним.

Рибний фарш солимо й перчимо до смаку. Додаємо 2 ст. л. панірувальних сухарів і один жовток. Вимішуємо до однорідності та трохи відбиваємо руками. Вмикаємо духовку розігріватися до 180 градусів. Формуємо акуратні рибні палички й робимо подвійну паніровку.

Готуємо паніровку. В одну миску всипаємо 150 г борошна, у другу — панірувальні сухарі, що залишилися, а в третій збиваємо виделкою одне яйце. Спочатку рибні палички обвалюємо в борошні, потім в яйці та на останок — у сухарях. Знову занурюємо в яйце та обвалюємо в сухарях. Повторюємо це з усіма паличками.

Викладаємо рибні палички на деко, застелене пергаментом, і випікаємо в духовці за температури 180 градусів протягом 20 хвилин до утворення рум'яної скоринки.

Тепер робимо йогуртовий соус. У ємність вливаємо 200 мл несологоного йогурту, додаємо 10 дрібно порізаних гілочок кропу чи петрушки, солимо та додаємо 1 ст. л. соку лимона. Смакуємо!

мо кружальцями товщиною 5-10 мм, солимо. Форму змащуємо соняшниковою рафінованою олією, куди викладаємо шматки риби. Змащуємо скумбрію олією.

Між шматками риби почергово викладаємо кільця помідорів та цибулі. Поливаємо соком з половини лимона. Змащуємо соняшниковою рафінованою олією. Посипаємо кунжутом. Запікаємо 40-45 хв в розігрітій до 180 °C духовці.

Цей рецепт можна вдосконалити за допомогою додаткових інгредієнтів. Як-от, запекти скумбрію з овочами. Найпростіше рішення — начинити рибу кільцями цибулі та часточками лимона. Або трохи складніше: приготувати суміш з різних овочів, наприклад, нарізану цибулю, моркву, картоплю, селери й томатів, і частиною цієї суміші начинити скумбрію, а все, що залишилося, розкласти навколо, зробивши овочеву «подушку».

Печеня з риби по-закарпатському — незвично й дуже смачно

Цей гарнір завжди виходить соковитим і дуже смачним. Імовірно, після першого приготування він не просто увійде у ваш постійний раціон, а й стане однією з найулюбленіших страв. Для приготування слід обрати рибу, де мало кісток (таку як хек чи минтай). Готувати печеню варто в керамічних горщиках та подавати гарячою одразу після запікання. Вам знадобляться:

- Філе риби (судак, хек, минтай) — 500-600 г;
- Олія — 100 мл;
- Цибуля — 2 шт.;
- Томатний соус — 3 ст. л.;
- Червоний мелений перець — за смаком;
- Рибний бульйон — 250 мл;
- Часник — 0,5 зубчика;
- Рублена зелень — 2 ст. л.;
- Сіль — за смаком;
- Лавровий лист — 1-2 шт.;
- Перець горошком — 5-6 шт.

Передусім готуємо бульйон. Заливаємо рибу водою, доводимо до кипіння, викидаємо лавровий лист, кілька перців горошком. Варимо приблизно 40 хвилин.

Рибне філе посипаємо сіллю, нарізаємо шматочками і обсмажуємо в 50 мл олії до легкого золотистого кольору. Ріпчасту цибулю подрібнюємо і підсмажуємо на олії. Додаємо томатний соус і червоний мелений перець.

Вливаємо бульйон і трохи солимо. Доводимо до кипіння. На дно горщика кладемо лавровий лист і перець горошком. Потім — смажену рибу. Заливаємо бульйоном із цибулею.

Заправляємо розтертим часником і зеленню. Накриваємо кришкою і ставимо в духовку. Запікаємо печеню з риби 50 хвилин при 180 градусах (враховуючи час нагрівання духовки). Можна розкласти рибу в порційні маленькі горщики, тоді час запікання трохи зменшиться.

До столу подаємо в горщику. До страви можна також відварити картоплю.

Риба в горщиках на обід або затишну вечерю

Цей рецепт, безсумнівно, стане в нагоді — на повсякденний обід чи святкову подію. Готується дуже просто, а виходить поживно та апетитно. Завдяки сметані риба набуває м'якості, а овочі з картоплею доповнюють страву, роблячи з неї повноцінний прийом їжі. За бажанням можна додати тертий сир за п'ять хвилин до закінчення запікання: тоді смак набуде нових барв. Вам знадобляться:

- Риба (будь-яка) — 1 кг;
- Картопля — 500 г;
- Морква — 2 шт.;
- Цибуля ріпчаста — 2 шт.;
- Сметана — 250 г;
- Сіль — за смаком;
- Зелень — 30 г.

Спочатку підготуємо інгредієнти. Картоплю чистимо й нарізаємо тонкими брусочками. Якщо варіювати товстими шматками, то картоплю довго пектиметься в духовці.

Морквину натираємо на крупній тертці, а цибулю ріжемо невеликими кубиками. Також натираємо рибу сіллю і залишаємо її на 10 хвилин.

Далі викладаємо картоплю на дно горщиків, а потім шматочок риби. Зверху кладемо шар тертої моркви. Останнім етапом викладаємо цибулю та сметану.

Накриваємо горщики кришечками, ставимо їх на деко і — в духовку.

Встановлюємо температуру 180 градусів і відправляємо страву випікатися на 40-60 хвилин. Не забуваємо залити водою, щоб картопля не підгоріла. Готовність риби можна буде перевірити виделкою.

Після приготування дістаємо горщики з рибою з духовки і трохи охолоджуємо. Зверху присипаємо свіжою зеленню та подаємо до столу. Смачного! ■

Марина Бех-Романчук
українська легкоатлетка**«Усі обурювалися на трибунах, що там не було заступу. Я те саме сказала судді, підійшла і сказала, що я просто в шоці. Це взагалі ненормально, неадекватно, але в нас зараз усі спираються на електроніку».**

Олексій ПАВЛИШ

ЛЕГКА АТЛЕТИКА

Поки без медалей, але зі скандалами

Бех-Романчук через спірний заступ лишилася поза фіналом в одному з видів, а Кохан у відсутності медалі звинуватив вітчизняну федерацію

Після успішного минулорічного чемпіонату світу в Юджині, який наші атлети зусиллями стрибунів у висоту завершили з двома нагородами, від «сильно-жовтої» збірної чекають медалей і цього року в Будапешті. Тим паче, що це одне з головних змагань перед Олімпіадою-2024, яку через рік прийме Париж. Тож у столиці Угорщини спортсмени, окрім, власне, місць на п'єдесталі, можуть поборотись і за виконання олімпійського нормативу.

Світовий форум традиційно розпочинається з фіналів у стаєрських та марафонських дистанціях — і там у спортивній ходьбі Україну гідно представили Олена Собчук, Людмила Оляновська та Ганна Шевчук, фінішували у топ-20 на дистанції 20 км (Собчук прийшла до фінішу 10-ю, слідом за нею — Оляновська, а Шевчук замкнула першу двадцятку). При цьому Олена, окрім місця у топ-10 з найкращим часом у кар'єрі, записала до свого активу і виконання олімпійського нормативу, який дозволить через рік виступити на ОІ.

«Звичайно, норматив хотілося ще раніше виконати, і ніяк не було таких зрушень з результатом, він був на місці. І от нарешті це зрушення відбулось, я виконала норматив. Виконання нормативу мотивуватиме працювати ще більше, аби гідно представляти країну в ці непрості часи», — поділилась враженнями Собчук.

А от Оляновській до кваліфікаційного часу не вистачило 16 секунд, але можливість відібратись на Ігри у неї, як і в Ганни Шевчук, ще буде. Максимальна квота для України на жіночих 20 км — три спортсменки.

Високу планку тримає й чоловіча частина українських стрибунів у висоту. У відборі і бронзовий призер ЧС-2022 Андрій Про-

ценко, і 22-річний Олег Дорошук зуміли подолати висоту 2,28 м, яка забезпечила місце у фіналі.

Уже в боротьбі за медалі, за словами Проценка, потрібно буде стрибати за 2,30 м. Погоджуються з ним і Дорошук, який розраховує покращити свій особистий рекорд у 2,28 м.

Як завжди, високи очікування і від нашого тріо в жіночих стрибках — Ярослави Магучіх, Ірини Геращенко та Юлії Левченко, які цього року неодноразово брали медалі на етапах Діамантової ліги. Вони свої змагання почнуть пізніше.

А поки відбіркові раунди для української команди проходять не надто вдало. Так, не зумів повторити свій успіх зимової частини сезону з «бронзою» на ЧС у приміщенні штовхальник ядра Роман Кокошко, який у кваліфікації став лише 29-м.

Справжньою драмою завершився відбір до фіналу у стрибках у довжину у Марини Бех-Романчук, яка поєднує виступи в цій дисципліні з потрійним стрибком.

У першому кваліфікаційному старті Марині знову завадила її стара «болячка» — три заступи. Як наслідок — українка опинилась узагалі без результату і, відповідно, до фіналу не потрапила. При цьому срібна призерка ЧС-2019 у цьому виді програми могла все-таки пройти до

топ-12, якби арбітри зарахували другу спробу, втім електронна система зафіксувала заступ, а апеляцію нашого штабу відхилили.

«Ми були на трибунах, побачили другу спробу Марини, що заступ доволі спірний. Вона переглянула відео, не змогла об'єктивно оцінити ситуацію — чи був заступ, чи не було. На її місці це було б кожному важко, бо там дуже такі міліметрові зазори. Це важко оцінити без точної відеоапаратури і перегляду. Тому одразу після її сигналу ми пішли, не чекаючи завершення змагань, переглядати відео. Нога в самій шиповці рухається вперед і назад, і в момент відриву від планки вже вона була в легальній позиції. Тому ми за це намагалися зачепитися, подавали протест, розмовляли з апеляційними журі, акцентували увагу на те, що тут є дві різні фази моменту відштовхування. Але, на жаль, нашу думку не врахували», — пояснив ситуацію тренер збірної Олексій Сердюченко.

«Я просто намагалася зробити максимально якісний стрибок, щоб він був заліковий. Ось і все. Шкода, що не вдалося, але що маємо, те маємо. Попереду це один вид. Тож перегортаю цю сторінку і готуюся до потрійного. Всі обурювалися на трибунах, що там не було заступу. Я те саме сказала судді, підійшла і

Марина Бех-Романчук не змогла відібратись до фіналу у стрибках у довжину. Фото: BBC.

сказала, що я просто в шоці. Це взагалі ненормально, неадекватно, але в нас зараз усі спираються на електроніку», — не приховувала розпачу і Марина.

Наразі ж найкращим результатом українців у Будапешті є 5-те місце у метанні молота Михайла Кохана. Таким чином 22-річний атлет, який у Токіо зупинився за крок від медалі, повторив свій найкращий результат на чемпіонатах світу, якого він досягнув три роки тому в Досі.

Але таким виступом Михайло залишився незадоволений. За його словами, далася ознака обмежена підготовка — він пропустив низку міжнародних стартів через рішення української федерації його дискваліфікувати за порушення етичних норм.

«Результат? Що четверте, що п'яте, що восьме місце — це все одне і те ж. Треба готуватись далі. Можливо, треба ще раз дискваліфікувати мене, щоб узагалі не було досвіду», — емоційно відреагував спортсмен. При цьому він пояснив причину тимчасового відсторонення. За його словами, це відбулося через алкоголь, але Кохан наголошує, що сталося це у позазмагальний період.

«Через що саме дискваліфікація? Не можна пити пиво спортсменам. Під час змагань? Звісно, ні, після них. Коли увесь знервований, війна, все це дуже сильно нервову систему напружує. Тому треба було якось скинути все це. Що тепер поробиш? Чемпіонат світу пройшов, тепер можна їхати додому», — розповів Михайло. ■

Григорій ХАТА

Першого ж погляду на турнірну таблицю поточного розіграшу УПЛ достатньо, аби побачити її незвичну особливість. Метушливі спроби розгледіти нагорі протоколу фаворитів турніру змушують погляд гарячково бігати по інших поверхах «табеля про ранги».

І лише тоді виявляються нехарактерні місця розташування флагманів, зокрема й призерів попереднього чемпіонату. Найнижче з цієї флагманської когорти перебуває «Дніпро-1». Не клеїться гра у дніпряні ні на європейській арені, ні в чемпіонаті. Затежна серія невдач трансформувалася у відставку Олександра Кучера. Спочатку дніпряни вилетіли з Ліги чемпіонів. Так само швидко попрощалися вони й з Лігою Європи (у третьому раунді кваліфікації поступилися чеській «Славії» — 0:3, 1:1). Останньою ж краплею, котра переповнила чашу терпіння і Кучера, який написав заяву про звільнення, й керівництва клубу, котре без вагань прийняло відставку тренера, стала поразка від «Оболоні».

Тепер, як свідчить комерційний директор «Дніпра-1» Вячеслав Фрідман, у клубі чекають на молодого іноземного фахівця. У цьому контексті в ЗМІ найчастіше обговорюється кандидатура 39-річного іспанця Гонсало Гарсії.

При цьому до першого матчу «плей-оф» кваліфікації Ліги конференцій (після почергових вильотів із Ліги чемпіонів та Ліги Європи у віщечемпіона України все ще залишається шанс на єврокубкову осінь) дніпровський колектив готуватиме тимчасовий виконавчач об'язків головного тренера Валерій Городов.

Сконцентроване на спробі пробитися до групового раунду Ліги конференцій і

ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Пріоритетний турнір

Лідерство в національному чемпіонаті захопили «середняки» вітчизняного футболу

Після поразки «Оболоні» головний тренер «Дніпра-1» подав у відставку. Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

«Динамо». Після емоційно та фізично виснажливого повторного поєдинку третього раунду відбору ЛК проти грецького «Аріса», котрий завершився перемогою «білосиніх» у серії післяматчевих пенальті, динамівці програли «Чорноморцю» й відкотилися від лідерських позицій.

«Важко було переїжджати з Бухарес-

та до Одеси, важко грати через два дні на третій, але це не виправдання — ми мали перемагати сьогодні. Вибачте за емоції, я дуже злий зараз після матчу», — бідкався румунський наставник киян Мірча Луческу.

Ну а для «моряків» перемога над іменитим клубом — знакова історична подія. «Ми всі щасливі. Ця перемога для всіх лю-

ТАБЛО

Чемпіонат України. 4-й тур. ЛНЗ — «Полісся» — 1:2, «Зоря» — «Олександрія» — 0:0, «Верес» — «Ворскла» — 1:2, «Металіст-1925» — «Минай» — 1:0, «Рух» — «Колос» — 1:1, «Дніпро-1» — «Оболонь» — 1:2, «Чорноморець» — «Динамо» — 3:2, «Кривбас» — «Шахтар» — 3:3.

Лідери: «Рух» — 10, «Чорноморець» — 9, «Колос», «Шахтар» — 8, «Олександрія», «Кривбас» — 7, «Динамо» — 6 (3 матчі), «Полісся» — 6.

дей, котрі живуть «Чорноморцем», і радий, що нам вдалося подарувати людям справді щастя, по-іншому це й не скажеш», — зазначив наставник одеського клубу Роман Григорчук.

Відчутну порцію позитиву в минулому турі отримав і «Кривбас» Юрія Вернидуба. «Вважаю, що зіграти внічию — 3:3 — з чемпіоном країни — це дуже непогано», — наголосив очільник криворізького колективу.

А для «Шахтаря» це вже друга нічия в чотирьох стартових поєдинках чемпіонату країни. Хоча зрозуміло, що головна боротьба в УПЛ усе ще попереду, а ключовим для нового наставника «гірників» Патріка ван Леувена, звісно, буде виступ у груповому раунді Ліги чемпіонів. До слова, свої домашні матчі в поточному розіграші Суперліги «помаранчево-чорні» проводитимуть у німецькому Гамбурзі.

Поки ж чинний чемпіон перебуває в турнірній таблиці на незвичному для себе четвертому місці, а лідерська позиція, як і раніше, належить «Руху». Без перебільшення, його лідерство — це абсолютно неочікувана річ. Так само викликають здивування й різкі, критичні та водночас сміливі заяви «рухівців». Зумівши піднятися на високу трибуну, керівництво українського «середняка» наважилося виступити з критикою еліти.

Незадоволені правом учасників єврокубків в односторонньому порядку переносити поєдинки національного чемпіонату, представники «Руху» закликали рівноважити права всіх учасників ЧУ.

«Не може клуб фактично одноосібно вирішувати, коли та де йому грати, і диктувати умови іншим. Зараз виглядає так, що теперішнє керівництво УПЛ і УАФ діють винятково в інтересах обраних клубів. Ми закликаємо всі клуби чемпіонату провести оперативну нараду щодо цього питання, аби змінити цей пункт Регламенту, котрий почав діяти в нинішньому сезоні», — каже технічний директор «Руху» Олександр Чабан.

На думку одного з керівників львівського клубу, вітчизняна першість має бути головним пріоритетом, а на підтримку свого твердження наводить приклади провідних європейських ліг: АПЛ, Ла Ліга, Бундеслига, Серія А, де, за його словами, повага до внутрішнього чемпіонату — безмежна!

«Ще раз хочу наголосити, що «Рух» підтримує ті клуби, які грають на євроарені, вболіває за них у євротурнірах, але наголошуємо на тому, що всі мають бути в рівних умовах. У кожного клубу є свої завдання, і хочемо, щоб цю позицію сприймали з розумінням та з повагою», — йдеться у заяві Олександра Чабана. ■

ТВОРЧИСТЬ

Бійся симпатичних хлопців

Актриса Меган Фокс застерігає

Адреналіна ШУГАЙ

Зірка «Трансформерів» та «Черепашок-ніндзя» 37-річна Меган Фокс — не тільки красуня і спортсменка. Вона ще й пише вірші і навіть готується видати збірку власних поезій, яка отримала назву *Pretty Boys Are Poisonous* («Симпатичні хлопці отруйні»).

Збірка складатиметься з 70 віршів, які, як сподівається авторка, зможуть надихнути інших повернути собі щастя та індивідуальність.

«Усе своє життя я зберігала таємниці людей, моє тіло болить від тяжкості їхніх гріхів. Моя свобода живе на цих сторінках, і я сподіваюся, що мої слова зможуть надихнути інших повернути собі щастя і свою індивідуальність, використовуючи свій голос, щоб висвітлити те, що було поховане, але не забуте в темряві», — йдеться в описі книги. Видавництво *Simon&Schuster*, яке взялося за друк книжки, зазначило, що акторка продемонструє у віршах свій «злий гумор».

Чому у актриси «зуб» на симпатичних хлопців, можна лише здогадуватися. Відомо, що вперше Меган обпеклася на коханні ще зовсім юною. У 2004 році Фокс почала зустрічатися з актором Браяном Остіном Гріном, з яким познайомилася на зйомках телесеріалу «Королева екрана»; на момент початку відносин їй було 18 років, а Гріну — 30. У листопаді 2006-го вони побралися, але вже в лютому 2009-го пара оголосила про розлучення. А за рік, у червні 2010 року, стало відомо, що Фокс і Грін знову заручилися!

Фокс та Грін одружилися вдруге влітку 2010 року на таємній церемонії на острові Мауї. Та вдруге увійти в ту саму річку вдалося ненадовго. Бо вже за п'ять років

пара несподівано оголосила про розлучення. Гадаєте, на тому все скінчилося? Де там! На початку 2016 року почався третій дубль родинного життя: пара відновила стосунки. Живучи в такому режимі, подружжя примудрилося народити трьох дітей. Їхнім сином — Ноа Шеннону, Боді Ренсому і Джорні Ріверу — відповідно десять, дев'ять та сім років. Крім того, Фокс є мачухою сина Гріна, 21-річного Кассіуса, від попередніх стосунків. Навесні 2020 року пара нарешті поставила крапку у своєму дивному шлюбі, оголосивши (вкотре!) про своє розлучення.

Відомо, що останні три роки актриса зустрічається з репером *Machine Gun Kelly*. Рік тому Меган навіть оголосила, що вони заручені, проте офіційно реєструвати шлюб пара не поспішає.

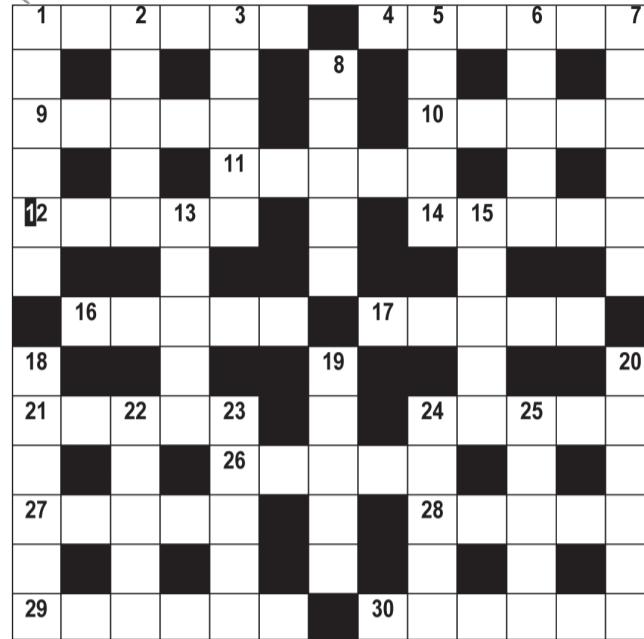
В одному з інтерв'ю, говорючи про стосунки та сексуальність, Фокс зазначила, що має недовіру та неприязнь до чоловіків і що сприйняття її як «дикої та шаленої секс-бомби» не відповідає дійсності, оскільки вона за характером досить замкнута і мала зовсім невеликий сексуальний досвід. Але що й казати, досвід особливого сімейного життя зірка точно має. Отже, їй є що сказати про це іншим. Зокрема й про «отруйність» симпатичних хлопців.

Збірка віршів акторки має вийти друком 7 листопада у США та Великій Британії. Вартість книги — 26 доларів.

Також цьогоріч зможемо побачити Меган Фокс у новому фільмі «Нестримні-4». Це буде вже четверта частина відомого бойовика за участю зіркового ансамблю в складі Сильвестра Сталлоне, Джейсона Стетхема, Дольфа Лундгрена та Ренді Кутюра. В українському прокаті стрічка з'явиться 21 вересня. ■

Меган Фокс.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №34

По горизонталі: 1. Заглиблення на поверхні Місяця, що утворилися від падіння метеоритів та інших космічних тіл. 4. Високе листяне дерево, яке в українській традиції порівнюють із парубком. 9. Людина, яка покладається на свій розум та причинно-наслідковий зв'язок. 10. Місто на Закарпатті. 11. Літописна назва зубра. 12. Одна з двох нижніх частин саней у вигляді загнutoї спереду дерев'яної або металевий пластини, що поверхнею ковзає по снігу. 14. Найпрестижніша нагорода Американської кіноакадемії. 16. Будівля для обмолоту снопи та їхнього зберігання. 17. Велика отруйна змія. 21. Прибережна частина дна Світового океану, в межах якої глибини не перевищують 200 м; материкова обмілина. 24. Спрощений мотоцикл. 26. Місто в Португалії та новий роман Віталія Портнікова. 27. Легкий найманий екіпаж у містах Західної Європи. 28. Ім'я ватажка Тухольської громади, що протистояла орді. 29. Пошкодження тканин або органів тіла внаслідок удару, поранення чи опіку. 30. Австралійський ссавець, який відкладає яйця.

По вертикалі: 1. Раптове зниження кров'яного тиску або розлад функціонування системи. 2. Небесний охоронець. 3. Замальовка. 5. Безалкогольний напій. 6. Спортсмен, який багато уваги приділяє формуванню м'язів. 7. Курортна зона Франції на Лазуровому березі. 8. Український дисидент, автор праці «Інтернаціоналізм чи русифікація?». 13. Прісноводна риба. 15. Кошовий отаман, який, за легендою, не програв жодної битви. 18. Підвищення посеред площі, на якому страчували людину. 19. Чеська національна валюта до введення євро. 20. Головна героїня опери «Запорожець за Дунаєм», дружина Карася. 22. Вітка куцова або деревна рослина, поширена переважно в тропічних і субтропічних лісах. 23. Латинська назва заліза. 24. Частина прізвища відомого австрійського письменника родом зі Львова, що дало назву явищу отримання насолоди від болю. 25. «Хтось та й вродиться в нас нещасливий. Я не знаю, яким був мій рід. Пресвята Богородице Діво, вирушай сьогодні в...». (Андрій Чернюк). ■

Кросворд №33 від 16 серпня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Радянський союз — як лайно, що прилипло до взуття. Ти його начебто витер об бордюру, а запах усе одно залишився. Ось цей запах і є росія.

— Не чіпай цей дріт, він під напругою!

— Не розумію, можна на руском?

— Говорю, краще держи і двома руками!

У Львові на футболі фани заводять: Хто не скаже, той москаль! Підри-

вається пів стадіону. Позаду сім'я (тато, мама, дитина років 5). Дитина питає: — Пап-пап, а што ані крічат? — Пригай, давай...

Їдуть у ліфті чоловік з дружиною і стороння дівчина. Раптом дівчина обертається і лупить мужика по мордці: — Нахаба! Та ще й при дружині!

Двері ліфта відкриваються, дівчина вискакує... Мужик весь червоний, заїкаючись: — Іра, чесне слово! — Та ладно... Це я погладдила...

ПОГОДА

24-25 серпня липня за прогнозами синоптиків

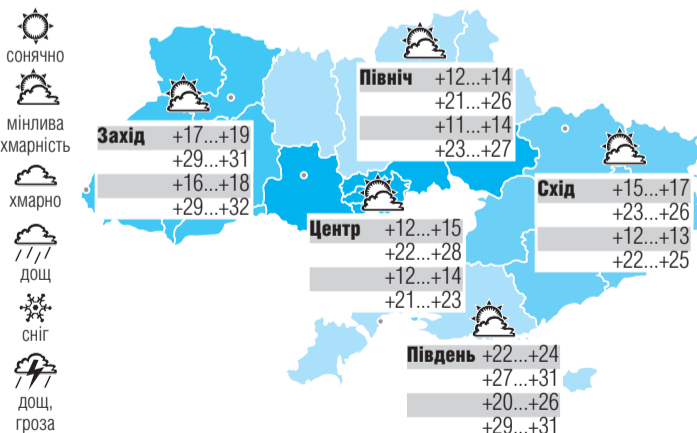
Київ: хмарно, без опадів. Вітер південно-східний, 0,1-2,4 м/сек. Температура вночі +17...+18, удень +25...+26. Післязавтра вночі +18...+19, удень +26...+27.

Миргород: хмарно, без опадів. Уночі +15...+16, удень +24...+25.

Вінниця: хмарно, без опадів. Уночі +15...+16, удень +28...+29.

Одеса: сонячно. Уночі +23...+24, удень +29...+30.

Курорти Карпат: хмарно, без опадів.
Трускавець: уночі +14...+16, удень +24...+28.
Моршин: уночі +15...+17, удень +26...+28.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009034 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок №154 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини тираж 86734